

**Studie pro potřeby vytvoření Programu
zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních
a kreativních průmyslů v ČR a transferu
mezinárodních zkušeností**

Praha, únor 2009

Obsah

1. Závěry.....	3
2. Identifikace předmětu výzkumu.....	6
2.1. Definice a vývoj pojmu kulturní a kreativní průmysl	6
2.1.1. Definice a vývoj pojmu v evropském prostředí	6
2.1.2. Definování a vývoj pojmu v českém kontextu.....	13
2.1.3. Kreativní/kulturní průmysly a umění	17
2.2. Analýza současného stavu kultury a umění	19
2.2.1. Základní vývojové tendence uplynulého období a jejich vyhodnocení	19
2.2.2. SWOT analýza	56
3. Identifikace objektů výzkumu.....	63
4. Návrh systému výzkumu.....	66
5. Rešerše základních materiálů :	68
5.1. Seznam základních materiálů.....	68
5.2. Anotace základních materiálů	69

1. Závěry

- Hlavní slabou stránkou projektu vytvoření Programu zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních a kreativních průmyslů v ČR a transferu mezinárodních zkušeností je **absence centrální odborné instituce** (pracoviště), které by koordinovalo vědecké a výzkumné aktivity v resortu kultury.
- Zřízení takto koncipovaného pracoviště by kromě uspokojení **informačních** potřeb resortu mohlo přinést i **multiplikační efekty** v oblasti kvalifikace, výchovy, vzdělávání, výzkumu a vývoje. Navíc, při využití stávajících resortních organizací, by zřízení takového pracoviště kladlo minimální personální i ekonomické nároky.
- Subjekty působící v oblasti umění, kulturních a kreativních průmyslů v České republice mají celou řadu potřeb, jež lze klasifikovat do několika kategorií: potřeby kvalifikované pracovní síly, legislativního zakotvení, ekonomické podpory, infrastruktury, informační podpory, výchovy a vzdělávání a potřeby výzkumu a vývoje.
- Subjekty působící v oblasti umění, kulturních a kreativních průmyslů v České republice mají celou řadu potřeb, jež lze klasifikovat do několika kategorií: potřeby kvalifikované pracovní síly, legislativního zakotvení, ekonomické podpory, infrastruktury, informační podpory, výchovy a vzdělávání a potřeby výzkumu a vývoje.
- Potřeby **kvalifikované pracovní síly** jsou na jedné straně spojovány s dostatkem kvalitních tvůrců neboli animátorů kultury zahrnující rovněž interprety, teoretiky kultury a umění a také odbornou kritiku zajišťující odpovídající zpětnou vazbu v této oblasti. Na druhé straně je z hlediska personálních potřeb zdůrazňována role kvalitních administrátorů působících jak v oblasti managementu, tak i marketingu.
- Dalším problémem pro kulturní a umělecké organizace je stále nedostatečné **legislativního zakotvení** v některých oblastech. Jedná se zejména o ekonomicko-právní postavení uměleckých činností a kulturního průmyslu s ohledem na jejich specifikum a ochranu autorských práv a jejich sladění s dostupností výtvorů. Jako dosud nedořešené se jeví také právní zakotvení kulturních činností, jež jsou poskytovány ve veřejném zájmu, celková standardizace kulturních služeb,

nevyjasněné zařazení uměleckých aktivit v daňových zákonech, právní úprava dárcovství a sponzorství, ochrana kulturního dědictví atp.

- Zcela nepochybně patří mezi potřeby kulturních a uměleckých institucí a dalších subjektů z této oblasti jejich **podpora ekonomická**. Realizována by měla být jednak akumulací prostředků na podporu kultury z veřejných zdrojů (udržením stávajících případně vznikem fondů nových a existencí veřejnoprávních institucí eventuelně jejich efektivní transformací) a jednak strukturovaným systémem dotací a grantů, legislativně ukotveným dárcovstvím a zadáváním veřejných zakázek na umělecká díla ve veřejném prostoru či produkty kulturního průmyslu ve veřejném zájmu (veřejné budovy a volná prostranství, edice uměleckých děl zásadního významu, umělecké soutěže a státní ceny atp.). V tomto ohledu by měla být pozornost věnována také ekonomické podpoře startu talentů (jejich prvních výstav, soutěžím, nabídce stáží a pracovních příležitostí ve veřejném sektoru). Zcela jistě je třeba se rovněž zaměřit na podporu odbytu uměleckých děl a produkce kulturního průmyslu (zejména se jedná o nákup děl a výtvorů do fondů muzeí, galerií, knihoven, škol, výchovných a vzdělávacích zařízení, propagace děl a produktů v zahraničí prostřednictvím center a oficiální reprezentace na specializovaných veletrzích a festivalech).
- Činnost subjektů působících v oblasti umění a kulturních a kreativních průmyslů je vázaná na existenci dostupné, kvalitní a strukturované **infrastruktury** sloužící jak pro tvorbu a prezentaci kulturních statků (dostupnost ateliérů, pracoven, specializovaných budov), tak pro jejich distribuci.
- Potřeba **informační podpory** je spojována zejména se zlepšením stavu informačního systému o kultuře, umění a jeho službách nejen ve veřejnoprávních médiích a s rozvíjením dalších možností cílené propagace, public relations a vzájemné komunikace na různých úrovních. Důležitá role je v tomto ohledu připisována rovněž existenci přístupných a strukturovaných elektronických databází.
- Pozornost by z pohledu subjektů působících v oblasti umění a kultury měla být rovněž věnována systematické **výchově a vzdělávání** veřejnosti, publika a zákazníků umění a kulturního průmyslu s ohledem na celé spektrum existujících cílových skupin diferencovaných na základě různých kritérií.
- V neposlední řadě se jedná o potřebu strukturovaného a kontinuálního systému **výzkumu a vývoje** orientujícího se na sektor umění a kulturních průmyslů, jež by

dlouhodobě zajišťoval dostatek kvalitních dat a informací aplikovatelných a využitelných pro činnost aktérů v těchto odvětvích.

- Mezi subjekty, které působí v oblasti umění, kulturních a kreativních průmyslů v České republice, můžeme definovat pět typů: stavovské organizace působící ve sféře umění, instituce neziskového sektoru, subjekty kulturního průmyslu, odborná veřejnost a obecná veřejnost.
- První typ představují **stavovské organizace** působící ve sféře umění (jako jsou například Obec spisovatelů a její regionální odnože, SAI, Unie výtvarných umělců a její regionální odnože, Unie symfonických orchestrů, Svaz knihovníků a informačních pracovníků, Unie Pěveckých sborů, Svaz knihkupců, atd.).
- Druhou skupinu potom reprezentují jednotlivé **instituce neziskového sektoru** (divadla, orchestry, galerie, umělecké školy, včetně vybraných subjektů neprofesionální scény).
- Další kategorií jsou jednotlivé **subjekty kulturních/kreativních průmyslů** (jako jsou například filmoví producenti, nakladatelé, distributoři, umělecké agentury atp.).
- Poslední dvě skupiny jsou tvořeny jednak **zástupci odborné veřejnosti** (akademici, zástupci médií, nezávislí konzultanti, atp.) a největší skupinu objektů analýzy tvoří **veřejnost obecná**.

2. Identifikace předmětu výzkumu

2.1. Definice a vývoj pojmu kulturní a kreativní průmysl

2.1.1. Definice a vývoj pojmu v evropském prostředí

Myšlenková východiska pojmu kulturní a kreativní průmysl můžeme hledat v kritických teoriích Frankfurtské školy (spojených se jmény T. Adorno a M. Horkheimer) vznikajících v první polovině 20. století. Kulturní průmysly jsou zde zmiňovány především v souvislostech s kritikou masové společnosti. Jejich myšlenky dále rozvinuli tzv. francouzští sociologové kulturních průmyslů. V 80. letech jsou tyto teorie poprvé využívány a reformulovány při tvorbě kulturní politiky na různých úrovních. Od počátku let 90. jsou tyto ideje aplikovány a dále rozvíjeny a v konceptech tzv. cultural quarter policies¹, kreativních měst² a kreativních klastrů³, které začínají upozorňovat na možné, zejména ekonomické a další přínosy umění a kultury pro lokalitu.

Definice ve Velké Británii

První zemí, kde se možnostmi kreativních průmyslů a jejich podrobnější analýzou začala zabývat politická reprezentace na vládní úrovni, byla Velká Británie v době působení kabinetu Tonyho Blaira a vlády New Labour. Poprvé jsou zde reflektovány změny v ekonomice a její odklon od tradičních výrobních odvětví a stále vzrůstající podíl tzv. kreativních odvětví.

Kreativní průmyslem a jeho analýzou byl pověřen speciální tým v roce 1997. První zprávu o činnosti a stavu této oblasti (Creative Industries Mapping Dokument) publikoval v roce 1998 a její revize byla provedena v roce 2001 (Mapping dokument).

---

¹ První pokusy implementovat koncept kulturních průmyslů do kulturních politik na místní úrovni.

² Termín "*Kreativní město*" (The Creative City) se poprvé objevil v roce 1995 ve stejnojmenné stati zpracované Charlesem Landrym a Francem Bianchinim. V poslední době se koncept kreativního města stal součástí širšího kontextu tzv. kreativní ekonomiky (the creative economy). Kreativní město je místo, kde se dobře žije, pracuje a tráví volný čas. Je to město, které si uvědomuje, jak výhodné je investovat do podnikání a inovací, více na <http://www.proculture.cz/info-o-nas/kreativni-mesta/>

³ Tento koncept vznikl adaptací teorie podnikatelských klastrů (business clusters) na oblast kulturních průmyslů.

Sestavením definice pojmu, vzniklé na základě výzkumu Creative Industries Taskforce, se zabýval Department for Culture Media and Sport (DCMS). Kreativní průmysl podle této definice zahrnuje: „aktivity (průmyslová odvětví), které vycházejí z tvořivosti jedinců, jejich dovedností a talentu a které mají potenciál vytvářet bohatství a pracovní místa prostřednictvím produkce a využívání duševního vlastnictví.“⁴

Role UNESCO

Materiály UNESCO, které se odvolávají na britské zdroje (Understanding Creative Industries) zahrnují do definice „veškerou kulturní a uměleckou produkci včetně živé a produkované jako jednotlivé kusy („individual units“).⁵ Pozornost je věnována standardní metodologii, kterou by bylo možno využít. Unesco by se svou celosvětovou působností mohlo přijmout roli jakéhosi garanta používaných statistických metod a pomoci při tvorbě lokálních a národních kulturních politik zdůrazňujících roli kreativního průmyslu.⁶

---

⁴ V anglickém znění : *‘activities which have their origin in individual creativity skill and talent and which have the potential for wealth and job creation through the generation and exploitation of intellectual property’*

⁵ Dohnalová, L. 2007, více také na stránkách UNESCO

http://portal.unesco.org/culture/en/files/30297/11942616973cultural_stat_EN.pdf/cultural_stat_EN.pdf

⁶ tamtéž

Definice Charlese Davida Throsbyho

Důležité v pojetí definice kulturních průmyslů Ch.D. Throsbyho je kromě míry kreativity také to, do jaké míry je možno výsledný produkt komerčně využívat. Podle Throsbyho je kultura a umění tím více komerčně úspěšnější, čím marginálnější roli v něm hraje kreativita.⁷

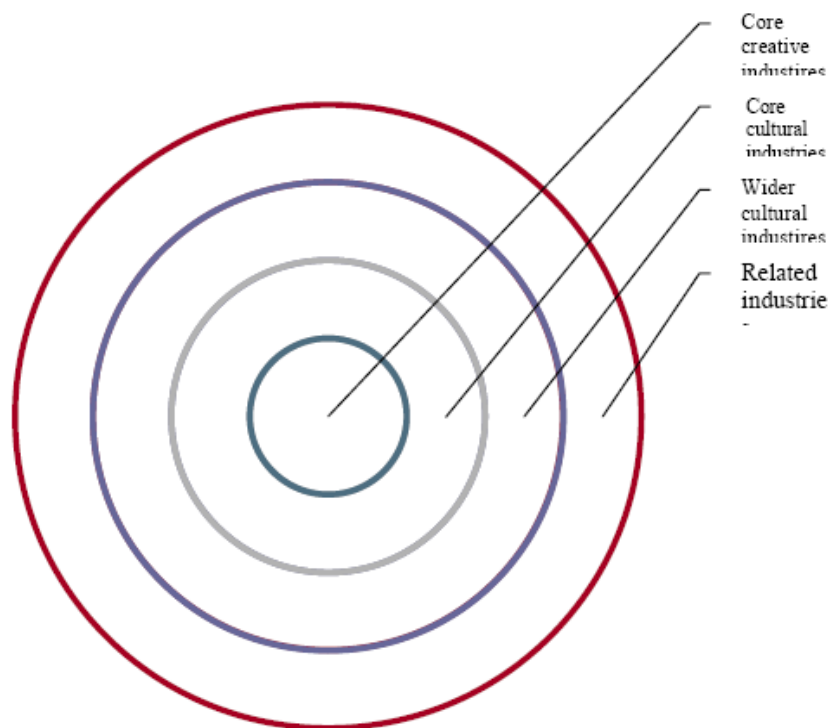
Do středu svého modelu klade Throsby tzv. vlastní kreativní umění (Core creative arts), kam řadí literaturu, hudbu, vizuální umění a jevištní umění. V prvním mezikruží jsou umístěny tzv. vlastní kulturní průmysly (Core cultural industrie) reprezentované filmem, muzei a knihovnami. Širší kulturní průmysly (Wider cultural industrie) jako památková péče, vydavatelská činnost, televize a rádio, hudební vydavatelství video a počítačové hry klade do druhého mezikruží. Posledním z mezikruží jsou tzv. související průmysly (Related Industrie), kde je možno nalézt architekturu, reklamu, design a módu.

---

⁷ Gollmitzer, M., Murray, C.: From Economy to Ecology: A Policy Framework for Creative Labour. 2008. in http://ccarts.ca/en/advocacy/publications/documents/CREATIVEECONOMYentiredocument_000.pdf, str. 12-14

Throsbyho model kreativních průmyslů jako soustředných kruhů

Zdroj: Gollmitzer, Murray: From Economy to Ecology: A Policy Framework for Creative Labour. 2008. in http://ccarts.ca/en/advocacy/publications/documents/CREATIVEECONOMYentiredocument_000.pdf, str. 13

Definice Evropské komise

Široce pojímá definici kreativních průmyslů i ve studii *The Economy of Culture*⁸ z roku 2006. Často místo pojmu kreativní průmysl užívá spojení průmysl kultury, někdy je tento specifický segment ekonomiky označován také jako ekonomika kultury. Její vymezení přesahuje svými úvahami rámec tradičních kulturních odvětví jako je film, divadlo, hudba a vydavatelská činnost a zahrnuje sem i sdělovací prostředky, tvůrčí odvětví (módu, design), ale také kulturní turistiku a tradiční umělecké oblasti (scénické a výtvarné umění a architekturu).⁹ Střed tvoří neprůmyslové produkty, to znamená umění. První okruh je tvořen průmysly, jejichž výstupy jsou výhradně kulturní, to znamená kulturní průmysly. Druhý okruh zahrnuje činnosti, jejichž výstupy jsou užitečnými předměty, ale které zahrnují prvky z obou předchozích rovin do svého výrobního procesu, to znamená kreativní průmysl/průmysly a aktivity. Základním kritériem společným pro všechny okruhy je autorské právo/copyright. Všechny výstupy vyjadřují tvůrčí nápady/myšlenky a hodnoty, které se konkretizují a stávají se obchodovatelnými v okamžiku získání ochrany autorským právem. Třetí okruh je pak tvořen „navazujícími/příbuznými“ průmysly. Tento okruh nepatří do kulturního, resp. kreativního průmyslu, ale je s nimi úzce spojen.

---

⁸ *The Economy of Culture*, 2006. http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc885_en.pdf

⁹ Giboda, 2007

Návrh zobrazení kulturního a kreativního sektoru v rámci EU

OKRUHY	OBLASTI	ODVĚTVÍ	PODODVĚTVÍ	
KULTURNÍ SEKTOR	TRADIČNÍ UMĚNÍ	Výtvarné umění (	řemesla, malířství, sochařství, fotografie,	
		Scénické umění	divadlo, tanec, cirkus, festivaly,	
		Kulturní dědictví	muzea, knihovny, archeologická naleziště, archivy	
	KULTURNÍ PRŮMYSL		Film a video	
			Televize a rozhlas	
			Videohry	
			Hudba	hudební průmysl, živá vystoupení
			Knihy a tisk	Nakladatelský a mediální průmysl
KREATIVNÍ SEKTOR	TVŮRČÍ PRŮMYSL (KREATIVNÍ PRŮMYSL A AKTIVITY)	Design	módní průmysl, grafický design, design interiérů, průmyslový design	
		Architektura		
		Reklama		
	PŘÍBUZNÁ PRŮMYSLOVÁ ODVĚTVÍ	Výrobci PC, MP3 přehrávačů, výrobci telefonů		

Zdroj: The Economy of Culture, 2006. http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc885_en.pdf, str. 16 a

Kulturní a kreativní průmysl - SEMINÁŘ 30. 11. 2007, Smolíková, M.

The following table presents the delineation used in this study to enable a true assessment of the contribution of creativity to the European economy.

Table 1: Proposed delineation of the cultural & creative sector

CIRCLES	SECTORS	SUB- SECTORS	CHARACTERISTICS
CORE ARTS FIELD	Visual arts	Crafts Paintings – Sculpture – Photography	<ul style="list-style-type: none"> • Non industrial activities. • Output are prototypes and 'potentially copyrighted' works. These works have a high density of creation that would be eligible to copyright but they are however not systematically copyrighted, as it is the case for most craft work, performing arts productions and visual arts, etc).
	Performing arts	Theatre - Dance – Circus - Festivals.	
	Heritage	Museums – Libraries - Archaeological sites - Archives.	
CIRCLE 1: CULTURAL INDUSTRIES	Film and Video		<ul style="list-style-type: none"> • Industrial activities aimed at massive reproduction. • Outputs are based on copyright.
	Television and radio		
	Video games		
	Music	Recorded music market – Live music performances – revenues of collecting societies in the music sector	
	Books and press	Book publishing - Magazine and press publishing	
CIRCLE 2: CREATIVE INDUSTRIES AND ACTIVITIES	Design	Fashion design, graphic design, interior design, product design	<ul style="list-style-type: none"> • Activities are not necessarily industrial, and outputs are prototypes. • Although outputs are based on copyright, they may involve other intellectual property inputs (trademark for instance). • The use of creativity (creative skills and creative outputs originating in the arts field and in the field of cultural industries) is essential to the performances of these non cultural sectors.
	Architecture		
	Advertising		
CIRCLE 3: RELATED INDUSTRIES	PC manufacturers, MP3 player manufacturers, mobile industry, etc...		<ul style="list-style-type: none"> • This category is loose and impossible to circumscribe on the basis of clear criteria. It involves many other economic sectors that are dependent on the previous "circles", such as the ICT sector.

 : "the cultural sector"
 : "the creative sector"

The Economy of Culture, 2006. http://ec.europa.eu/culture/pdf/doc885_en.pdf, str. 16

2.1.2. Definování a vývoj pojmu v českém kontextu

Problematika definice a zkoumání kulturních a kreativních průmyslů v českém kontextu je teprve na počátku. Podrobněji se tímto fenoménem zabývá zejména Institut umění – Divadelní ústav v rámci řešení projektu Sociálně – ekonomický potenciál kulturního, resp. kreativního průmyslu v České republice. Projekt byl zahájen v roce 2007 a jeho ukončení je v současné době plánováno na rok 2011.

Předmětem projektu je teoretická a empirická analýza možností využití potenciálu kulturního, resp. kreativního průmyslu k sociálnímu a ekonomickému rozvoji v ČR. Projekt zahrne studii o sociologicko-historickém vymezení pojmu kulturního, resp. kreativního průmyslu a jeho vliv na vývoj koncepcí kulturní politiky, návrh definic ukazatelů pro posuzování sociálně-ekonomického potenciálu kulturního průmyslu a zmapování a strukturaci jednotlivých oblastí kulturního průmyslu v ČR. Praktickým výstupem bude posouzení předpokladů pro vytvoření kreativních klastrů a návrh doporučení pro kulturní politiku a pro strategii podpory kulturního, resp. kreativního průmyslu. Součástí projektu bude i iniciace efektivnějšího využívání strukturálních fondů Evropské unie pro podporu projektů z oblasti kulturního, resp. kreativního průmyslu.¹⁰

V rámci projektu byl v listopadu roku 2007 uspořádán seminář určený odborné veřejnosti, kde vystoupili přední odborníci na kulturní politiku, kulturní a kreativní průmysl a význam kultury v regionech. O své zkušenosti z Velké Británie, dalších zemí a doporučeních pro Českou republiku přednášeli John Howkins, Colin Mercer a Marta Smolíková; průběh celého dne moderoval Rod Fisher.¹¹

Na tento seminář volně navázala také konference „Kreativní města Praha 2008“, která se konala ve dnech 5. – 6. prosince 2008 a byla součástí projektu Kreativní města mezinárodní organizace British Council. Projekt si klade za cíl šířit pochopení o přínosu kreativity, podnikatelského prostředí a inovací na zlepšení života ve městech a to pomocí regionální sítě kreativních městských hybatelů, kteří aktivně přispívají k ekonomické, sociální a kulturní prosperitě evropských měst. Cílem konference bylo: vytvoření a šíření pochopení významu kreativity, podnikatelského prostředí a inovací na dlouhodobou ekonomickou, kulturní a sociální prosperitu v Evropských městech, sdílení zkušeností a závěrů s politiky a osobami

---

¹⁰ Více viz webové stránky Institutu umění, <http://www.institutumeni.cz/index.php?cmd=page&id=7>

¹¹ Více viz webové stránky Institutu umění, <http://www.institutumeni.cz/index.php?cmd=page&id=634&lang=cs>

zodpovědnými za změny a rozhodování ve městech, a to na národním i v Evropském měřítku a práce v partnerství s městy a organizacemi, které jsou zaměřené na kreativitu, podnikatelské prostředí a inovace ve městech.¹²

Z poněkud jiného úhlu přispěl ke zkoumání problematiky také seminář „E-kultura: kreativní průmysl, digitální umění a kulturní dědictví ve 21.století“, který se uskutečnil v květnu roku 2007. Akci pořádaly Česká vědeckotechnická společnost pro informatizaci a informační technologie, Fakulta elektronická Českého vysokého učení technického v Praze, Institut mikroelektronických aplikací, s.r.o., a Hospodářská komora hl. m. Prahy. Seminář se zaměřil především na možnosti využití nových technologií pro tuto oblast. Proces digitalizace a implementace nových technologií v oblasti kultury a umění srozumitelným a přístupným způsobem ukazuje nejširší veřejnosti roli inovace jako hlavního nositele civilizačního pokroku. Seminář byl součástí stále probíhajícího projektu Platforma i2010, který se zabývá možnostmi zlepšení kvality života, zvýšení společenského růstu, zaměstnanosti a konkurenceschopnosti firem, podpora inovací a investic do výzkumu - k tomu všemu má přispět vznik jednotného evropského informačního prostoru. Projekt se zasazuje o šíření nejnovějších informací o nejnovějších výsledcích výzkumů a trendech v oblasti informatiky a informačních technologií směrem k široké veřejnosti.¹³

Rozvoj kulturního a kreativního průmyslu a potřeba se tímto fenoménem podrobněji zabývat je rovněž reflektována v nově schválené Státní kulturní politice na léta 2009 – 2014,¹⁴ když cituje studii „Ekonomika kultury v Evropě“, vzniklou pro Evropskou komisi. Nejen na základě výsledků této studie je v rámci Cíle 1 (Využít přínosů umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností) formulováno opatření 1.1. Program zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních a kreativních průmyslů v ČR a transfer mezinárodních zkušeností. V této souvislosti je uvedeno, že český kulturní průmysl i kulturní kreativní obory jednotlivě mohou intenzivněji čerpat mezinárodní zkušenosti ze zemí s efektivnějším využíváním kulturního potenciálu. K tomu bude zapotřebí zmapovat stav, vypracovat analýzu hlavních problémů kulturního

---

¹² Více viz webové stránky ProCulture, <http://creativec-prague.proculture.cz/cz/index.php?page=index>

¹³ Seminář je součástí projektu ESF JPD3 CZ.04.3.07 / 4.1.02.2 / 0353. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Program a další informace viz. webové stránky <http://www.hkp.cz/cz/platforma-i2010>

¹⁴ Státní kulturní politika, 2008, <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>

průmyslu a tvorby a současně přehled jejich řešení v jiných zemích či regionech (příklady nejlepší praxe) a systém jejich aplikace v ČR.¹⁵

Mezi další koncepční materiály, kde je problematika kulturního a kreativního průmyslu zmiňována, patří Koncepce účinnější podpory umění 2007-2013¹⁶. Uvedeny zde jsou jeho zejména ekonomické aspekty a kritizována nedostatečná pozornost, která je mu věnována. Mezi metodické nástroje podpory umění bylo zařazeno zkoumání potenciálu kulturního a kreativního průmyslu v ČR a zpracování koncepce podpory infrastruktury kulturního průmyslu v návaznosti na umění.¹⁷

Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 – 2008¹⁸ problematiku uměleckého a kulturního průmyslu zahrnuje do resortního programu výzkumu „Vědecko-dokumentární zhodnocení vývoje hudebního, divadelního a výtvarného umění, literární historie, teorie a kritiky, a analyticko-sociologické studie současného stavu kultury na území ČR a výzkum a vědecké zhodnocení masmédií a audiovizí“ v rámci 3. podprogramu „Analyticko-sociologické studie současného stavu kultury na území ČR a v zahraničí“, bod a) ekonomické prostředí současné kultury v ČR – vyhodnocení efektivity uměleckého a kulturního průmyslu v ČR.¹⁹

V dalších koncepčních materiálech jako je Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r.2015²⁰ problematika kulturního a kreativního není zmiňována.

Fenoménu kreativního a kulturního průmyslu se průběžně věnují také odborná i neodborná periodika (především kulturní týdeník A2).²¹

Z dosud známých zdrojů vyplývá, že (s výjimkou naplánovaných aktivit Institutu umění – Divadelního ústavu na projektu „Sociálně – ekonomický potenciál kulturního, resp.

---

¹⁵ Tamtéž, str. 6

¹⁶ <http://www.divadlo.cz/koncepceumeni/>

¹⁷ Tamtéž, str. 55

¹⁸ Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 – 2008, <http://www.proculture.cz/knihovna/>, <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=405>

¹⁹ Tamtéž str. 9

²⁰ Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r.2015, 2008, <http://www.mkcr.cz/vyzkum-a-vyvoj/meziresortni-koncepce-aplikovaneho-vyzkumu-a-vyvoje-narodni-kulturni-identity-do-roku-2015-6636/>

²¹ Mj. Cikánek, M. 2007. <http://www.advojka.cz/archiv/2007/39/proc-podporovat-kulturu>, <http://www.advojka.cz/archiv/2007/38/proc-podporovat-kulturu-je-uzitecna>, <http://www.advojka.cz/archiv/2007/37/proc-podporovat-kulturu-je-to-ekonomicky-vyhodne>, Giboda, M. 2007. <http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=1349&lang=1>

kreativního průmyslu v České republice“²²) se problematikou podrobněji nezabýval žádný sociologický výzkum a definice kulturního případně kreativního průmyslu v českém prostředí zatím není vytvořena.

---

²² Více viz webové stránky Institutu umění, <http://www.institutumeni.cz/index.php?cmd=page&id=7>

2.1.3. Kreativní/kulturní průmysly a umění

Jak z uvedených definic vyplývá, vymezit fenomén kreativních a kulturních průmyslů je velmi komplikované. Již samotná definice britským DCMS zahrnuje jak oblast zcela nekomerčního umění, přes umění nekomerční, které však může být komerčně využito po odvětví průmyslu, která již nekomerčním uměním nemají nic společného, přestože jsou rovněž z velké části založena na kreativitě (jako např. design nebo tvorba softwaru). Rovněž deskripce vztahu, který mezi sebou uvedená odvětví, či oblasti, do kterých byla zařazena, se jeví značně komplikovaná a nejednoznačná.

V českém prostředí je vztah umění a kreativních průmyslů popisován především jako lineární²³, kdy je celá oblast vnímána jako kontinuum. Na počátku stojí nekomerční umění, které slouží jako výzkumná laboratoř, zdroj talentů, nových myšlenek a postupů, jež jsou dále šířeny a komerčně využívány na opačném konci kontinua. Ziskové oblasti tedy využívají pro své projekty znalosti a dovednosti vzniklé v oblasti nekomerčního uměleckého prostředí. Objevují se ovšem i názory, že nekomerční umění podporované z veřejných rozpočtů může na více ziskových oblastech parazitovat.²⁴

S postupující globalizací a především rozvojem moderních informačních technologií se však zdánlivě jednoduchý lineární vztah relativizuje. Rozvolňují se tradiční obchodní vztahy a oslabuje se role zprostředkovatelů kultury. Tato situace je patrná zejména v oblasti hudebního průmyslu.

Stále přístupnější moderní technologie mají za následek také vyšší míru demokratizace v této oblasti. Pojem amatérské umění začíná být nahrazován novým fenoménem tzv. Social production²⁵. Především rozvoj internetu a digitálních techniky přispívá k tomu, že se oborům, které patřili dříve spíše profesionálům, může věnovat téměř kdokoliv. Dochází k reálnému průniku nekomerčního umění, širší oblasti kreativních průmyslů i sociální produkce.

---

²³ Cikánek 2007

²⁴ Škočová, 2008

²⁵ Např: Benkler, Y. 2006, The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom, <http://www.congo-education.net/wealth-of-networks/ch-04.htm>

Zatím stále převládají názor o pozitivní funkci (zejména v ekonomickém kontextu) nekomerčního umění pro oblast komerční podpořil také J. Holden²⁶, když uvádí čtyři hlavní způsoby, jak je umění komerční oblasti prospěšné:

„Umění podporované z veřejných rozpočtů činí města či regiony atraktivnější pro subjekty ze širší oblasti kreativních průmyslů. Umění podporované z veřejných rozpočtů je esenciální prvek v životě kreativních měst a kreativních společenství. Umění podporované z veřejných rozpočtů je inkubátorem kreativní třídy. Organizace umění podporovaného z veřejných rozpočtů je významným příkladem pro organizační formy v širší oblasti kreativních průmyslů.“²⁷

---

²⁶ <http://www.advojka.cz/archiv/2007/40/ekologie-kultury>

²⁷ tamtéž

2.2 Analýza současného stavu kultury a umění

2.2.1 Základní vývojové tendence uplynulého období a jejich vyhodnocení²⁸

Umění po roce 1989 prošlo dramatickým vývojem transformace celé společnosti provázeným odstátňováním, privatizací, transformací, rušením uměleckých organizací a v podstatě spontánním utvářením nové infrastruktury prostřednictvím občanských iniciativ a podnikatelských záměrů v rámci nových právních předpisů. Počátkem 90. let se prioritou stalo kulturní dědictví, zejména záchrana zdevastovaného památkového fondu, a oblast umění provázelo především úsilí o rušení²⁹ administrativních překrad, jež bránily umělecké tvorbě. Bez náhrady byly zrušeny funkce monopolních subjektů a regulační mechanismy, které do roku 1989 zajišťovaly finanční zdroje pro reinvestice a financování projektů uvnitř ucelených a centrálně řízených systémů jednotlivých oborů.

Vznik občanských sdružení

Klíčovým mezníkem v oblasti kultury a umění byl nový zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který položil základy občanské společnosti a umožnil vznik kulturních a uměleckých občanských sdružení. Významným krokem k odstátnění byl vznik soukromoprávních subjektů v oblasti kultury a umění, jejichž činnost upravuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zánik tvůrčích svazů

Jednou z prvních zásadních změn v rámci transformace v oblasti umění bylo zrušení federálních a národních tvůrčích svazů, ve kterých bylo členství – v některých oborech – podmínkou zařazení umělců do profesionální sféry. Od roku 1990 začaly vznikat nové profesní organizace, z nichž se některé hlásily ke své předválečné tradici (např. Obec architektů) nebo znovuzaložením obnovily svoji činnost, jako např. Unie Českého filmového

---

²⁸ Dále jsou citována zjištění a závěry, které jsou součástí Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013, zpracované Ministerstvem kultury ČR v roce 2006

²⁹ Z vládního prohlášení Petra Pitharta ze dne 2. června 1990.

svazu a Českého televizního svazu (FITES), jejíž předchůdce, Svaz čsl. Filmových a televizních umělců (FITES) byl v roce 1970 zrušen. Nejpočetnější z uměleckých obcí – obec výtvarná – proměnila na konferenci a poté na mimořádném sjezdu (1990) Svaz českých výtvarných umělců (SČVU) na federaci spolků – profesních sdružení podle oborů, území nebo zájmů. Právním nástupcem SČVU se stala Unie výtvarných umělců (UVU, dnes UVU ČR); nástupnictví zahrnuje i členství v mezinárodní organizaci výtvarných umělců IAA/AIAP (UNESCO). Dohodou se Slovenskou výtvarnou unií (SVU) byl zlikvidován federální Svaz československých výtvarných umělců (SČSVU). Výtvarná obec na počátku zahrnovala i část obce architektonické, restaurátory uměleckých děl, realizátory (řemeslníky) a teoretiky a historiky výtvarných umění, celkem asi 10 tis. osob. Unií prošlo na 70 spolků; dnes sdružuje asi polovinu výtvarné obce. Vzápětí se začala projevovat individualizace a desintegrace, která trvá dosud.

V roce 1992, v období vznikající demokratické společnosti, se začala i v oblasti umění prosazovat zásada, že suverénem na poli umění není ani stát, ani jednotlivé kulturní a umělecké instituce, nýbrž jednotlivci, jemuž jsou kulturní statky určeny³⁰. Princip odstátnění kultury vycházel z prostého přesvědčení, že stát umění provozovat nemá. Na základě tohoto ideového konceptu se dospělo ke stanovisku, že stát může nanejvýš provozovat národní instituce (např. Národní divadlo, Národní galerii v Praze, Českou filharmonii, Národní filmový archiv, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, Památník národního písemnictví, Národní knihovnu ČR) a vše ostatní má být postoupeno městům, později krajům, občanským aktivitám a iniciativám. V polovině 90. let se začala na úrovni státu formalizovat dotační řízení a dotační programy, tato podpora se ovšem orientovala projektově, nikoli institucionálně. Většina finančních prostředků na podporu umění byla nadále poskytována prostřednictvím příspěvkových organizací Ministerstva kultury (dále jen „MK“).

Transformace jednotlivých uměleckých organizací

Transformace uměleckých organizací byla zahájena na počátku 90. let a zahrnovala privatizaci a rušení celé řady subjektů. Nakladatelská a vydavatelská sféra literatury a hudby i oblast filmu byly privatizovány v tzv. první privatizační vlně. Po odstátnění a následnou změnou zřizovatele zůstala v oblasti divadla a hudby téměř zachována původní síť divadel i

---

³⁰ Z vládního prohlášení Václava Klause ze dne 13. července 1992.

symfonických orchestrů, v některých případech došlo k transformaci příspěvkových organizací na jiné typy subjektů, přičemž síť byla postupně doplňována novými typy soukromoprávních subjektů. Obdobně komplikovanou proměnou a vývojem prošla oblast výtvarného umění.

- výtvarné umění

V oblasti výtvarného umění, architektury a designu byla zprivatizována celá řada podniků a organizací – například státní podniky ARTIA, Výstavnictví, Technoart, Dizart, Artcentrum, ÚLUV, Umělecká řemesla Brno či Ústředí uměleckých řemesel Praha. Dodnes nereflaktovaným problémem však byla privatizace a restituce, během nichž zanikla celonárodní síť galerií Dílo, která byla platformou pro prezentaci a distribuci současného umění. Tím bylo výtvarné umění na počátku 90. let odkázáno do muzejních a galerijních prostor příspěvkového, tedy veřejného typu a byla potlačena funkce galerií, které prostřednictvím prodeje do soukromých rukou i do veřejných sbírek a zajišťováním organizačního servisu pro umělce, jak je tomu ve světě obvyklé, plní svoji jedinečnou identifikační a distribuční úlohu. Galerie, které organizují umělcům výstavy a zprostředkovávají prodej jejich děl, musely být teprve zakládány, a to čistě na tržním principu a prakticky bez možnosti podpory. Společně s níže popsáním příkladem transformace bývalého fondu, který spravoval majetek výtvarné obce, to vážným způsobem zkomplikovalo další vývoj ve výtvarném umění (viz str. 11).

- hudba

V oblasti hudby byly v rámci transformace na počátku 90. let – v 1. etapě reformy veřejné správy - odstátněny téměř všechny symfonické orchestry, na základě zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do majetku obcí.

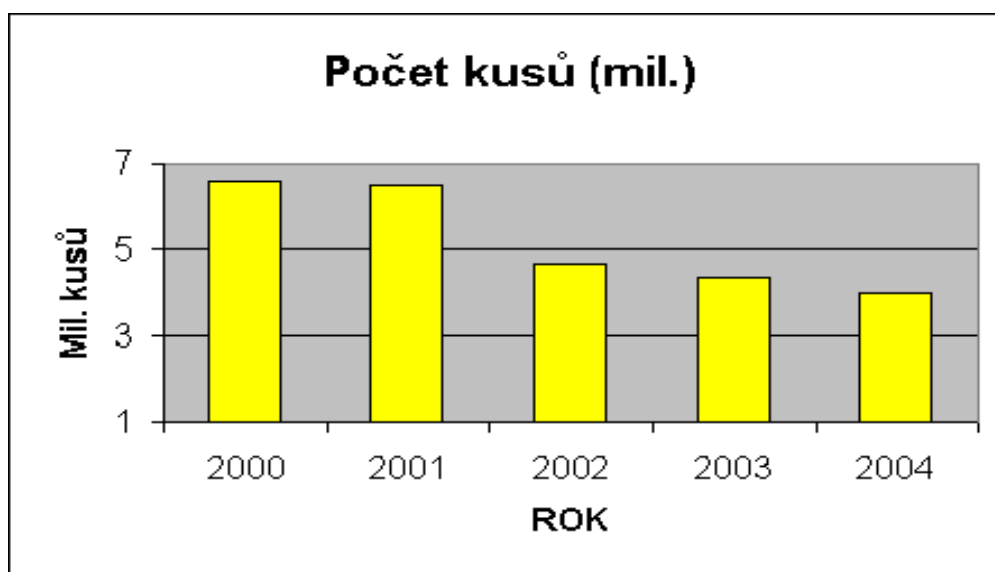
Vydavatelská a výrobní sféra v oblasti hudby byla zprivatizována již v 1. vlně privatizace. Byly to státní podniky Bohemia Video Arts, Supraphon (zvukové nahrávky), Editio Supraphon (hudebniny, knihy o hudbě) a Gramofonové závody Loděnice. Nové právní prostředí však mělo podstatný vliv na vznik nových, avšak malých, v podstatě nekomerčních hudebních vydavatelství, které zásadně neovlivňují hudební trh. Ten ovlivňují velké české, a zejména mezinárodní, resp. nadnárodní firmy. Například firmy UNIVERSAL MUSIC, EMI,

SONY MUSIC/BONTON, WARNER MUSIC, BMG ARIOLA, POPRON MUSIC, SUPRAPHON, MULTISONIC ad*.

V roce 1994 došlo ve druhé privatizační vlně i k privatizaci státní příspěvkové organizace československé umělecké agentury Pragokonzert.

Počet vydaných zvukových nosičů v letech 2000 – 2004

ROK	Celkový počet kusů (v miliónech kusů)
2000	6,59
2001	6,52
2002	4,69
2003	4,37
2004	3,98

Zdroj: IFPI - Mezinárodní federace hudebního průmyslu České republiky, česká národní sekce mezinárodní nevládní organizace.

V rámci transformace rozhlasu a televize byla transformována či zrušena některá hudební tělesa zřizovaná ČRo a ČT. Na druhé straně se objevila nová profesionální hudební tělesa - Český filharmonický sbor Brno, o.p.s., Pražská komorní filharmonie, o.p.s., a řada

příležitostných těles, založených k jednotlivým akcím (nahrávání, zahraniční zájezdy apod.), jejichž členové jsou převážně zaměstnanci stávajících symfonických a divadelních orchestrů.

K 1. 1. 1991 byla provedena delimitace České filharmonie a zřízeny samostatné státní příspěvkové organizace: Pražský filharmonický sbor, Mezinárodní hudební festival Pražské jaro a sdružení komorních souborů ARDO, z nichž byly postupně odstátněny sdružení komorních souborů ARDO /1994/ a Mezinárodní hudební festival Pražské jaro /1999/.

V návaznosti na nové právní prostředí zahájily činnost mnohé soukromoprávní subjekty typu občanská sdružení, fyzické osoby s příslušným živnostenským oprávněním, obchodní subjekty a později i obecně prospěšné společnosti, které výrazně rozšířily nabídku různých žánrů a druhů hudebního umění. Vznikla tak řada nových hudebních festivalů, přehlídek, cyklů, tvůrčích dílen a soutěží s uměleckým dopadem, ale i s komerčním zaměřením.

- divadlo a tanec

V oblasti divadla, do roku 1989 monopolně zřizovaného, provozovaného i zrušovaného MK a krajskými národními výbory, došlo po roce 1990 k poměrně úspěšné první fázi transformace divadelní sítě, jež spočívala v převodu divadel i s jejich objekty na města. V dekadě následující po r. 1990 bylo zrušeno či transformováno pouze devět příspěvkových organizací s jedenácti soubory. Privatizován byl s.p. Divadelní technika. K 1. 4. 1992 byla provedena delimitace Národního divadla a zřízeny samostatné příspěvkové organizace MK Státní opera Praha a Laterna magika. Oblast divadla byla do r. 1989 ošetřena zákonem č. 33/1978 Sb., o divadelní činnosti (divadelní zákon). V roce 1990 byly novelou zrušeny jeho restriktivní pasáže. Tento zákon byl s účinností od 1. ledna 1996 zcela zrušen zákonem č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů.

Od roku 1990 se v divadelní sféře začala objevovat celá řada soukromých subjektů, a to ve formě občanských sdružení, obchodních společností i skupin provozovaných fyzickými osobami, jež se vedle vlastní divadelní činnosti věnují bezpočtu dalších aktivit: přehlídkám, festivalům, vydávání odborných periodik a publikací o divadle, divadelním dílnám, seminářům, přednáškám apod. Vznikla řada významných festivalů: Mezinárodní festival Divadlo v Plzni, Divadlo evropských regionů v Hradci Králové, Tanec Praha, Čtyři dny v pohybu atd. Zajímavý rozvoj prožila oblast tzv. performing arts (existující rovněž pod pojmem „nezávislá scéna“), zahrnující nové divadelní formy, novou hudbu a taneční umění.

Zejména v oblasti tance a pohybového divadla bylo založeno mnoho subjektů zaměřených na původní tvorbu i mezinárodní rezidence, workshopy a další formy spolupráce. Velkou roli v propagaci a rozvoji současného tance sehrál především v 90. letech již zmíněný festival Tanec Praha.

- literatura

První kompletně privatizovanou sférou v kultuře byla knižní oblast. S výjimkou specializovaného nakladatelství pro nevidomé (Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana) zde došlo k rychlé privatizaci či likvidaci. Distribuční síť v centralizované podobě se rozpadla, ale v zápětí se začaly vytvářet nové, decentralizované vazby. Distribuci, která je dodnes nejslabším článkem obchodního řetězce v této oblasti, rovněž zásadně ovlivnila nezdařená privatizace Knižního velkoobchodu.

Proměna politického klimatu a svoboda slova však měly převratný vliv na rozmach knižní kultury, zejména na vydávání a distribuci knih. Od konce roku 1989 počet nakladatelství strmě rostl, přestože některá opět rychle zanikala. V roce 1995 se jednalo o necelých 2900 nakladatelských subjektů, v současné době zhruba 3500. Zhruba 70 vydavatelů vydá ročně 25–100 titulů, více než 100 titulů vydává přibližně 20 vydavatelských subjektů (přehled nezahrnuje vydavatelství vysokých škol).

Tento boom byl způsoben liberálními předpisy, které opravňují podnikat bez kvalifikačních předpokladů – pouze na základě ohlašovací povinnosti, stanovené zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů (ohlašovací živnost volná), a do roku 1995 na základě povinné evidence na MK podle zákona č. 106/1991 Sb., o neperiodických publikacích. Nový zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů, který je základním právním předpisem v této oblasti a který přímým způsobem upravuje vydavatelskou činnost, zrušil povinnou evidenci vydavatelů, upravil počet příjemců povinných výtisků a ukotvil povinné údaje tiráže, nutné pro identifikaci vydavatelských subjektů a vlastníků autorských práv.

Produkce knih v ČR

	2000	2001	2002	2003	2004
Počet vydaných titulů	11 965	14 321	14 278	16 451	15 749
- z toho beletrie	3 281	3 726	3 605	3 498	3 381
-z toho dětské knihy	579	575	586	746	735
- z toho učebnice a skripta	1 400	1 750	1 578	1 884	1 732
Počet vydaných překladů z vybraných jazyků celkem	3 910	4 352	4 342	4 602	4 604
- z angličtiny	2 088	2 340	2 329	2 362	2 301
- z němčiny	927	991	982	1 029	1 033
- z francouzštiny	201	227	225	273	267
- ze slovenštiny	49	32	116	137	152
- z polštiny	63	71	67	76	73
- z ruštiny	41	36	50	53	65
Počet registrovaných nakladatelů	2 898	3 136	3 267	3 448	3 619

Zdroj: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, Národní knihovna ČR a Národní agentura ISBN.

V letech 1993–1994 na sebe vzal stát úlohu garanta prosazování kvalitní nekomerční literatury a knižní kultura byla první oblastí, kde se začalo se strukturovaným poskytováním dotací, které nakladatelům snižovaly finanční rizika a ztráty spojené s vydáváním kvalitních titulů. MK zavedlo velmi komplexní systém dotací na podporu kulturní činnosti v oblasti literatury a knižní kultury, a zejména na podporu vydávání literárních periodik a neperiodických publikací. Stejně tak byla oblast literatury (knižní kultury) první oblastí, kde se v duchu tradice první republiky obnovilo udělování státních cen za literaturu a překladatelské dílo.

- kinematografie

Zcela byla privatizována oblast kinematografie, která byla před listopadem 1989 ve srovnání s ostatními uměleckými obory výlučná tím, že v ní platil bezvýhradný státní monopol. Kinematografie byla plně centralizována v tzv. výrobně-hospodářské jednotce (dále jen „VHJ“) Československý film, navíc nespádala do působnosti MK. Tato oblast se také odlišovala a odlišuje průmyslovým charakterem filmové výroby a stále těsnějším propojením s elektronickými médii, jako je televize a v poslední době i internet. Transformace české kinematografie začala v roce 1990 z iniciativy filmařů, sdružených v obnoveném profesním svazu FITES, když na jejich popud vláda k 1. lednu 1991 zrušila VHJ Čs. film a jeho Ústřední ředitelství, čímž byla bez náhrady zrušena centralizovaná struktura celého filmového průmyslu. Stěžejní filmový zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, vstoupil v platnost teprve koncem roku 1993. Privatizace posledního z filmových podniků, Ateliérů Zlín, byla dokončena až o pět let později, ovšem v roce 2004 ještě nebyla ukončena likvidace – konkurz státního podniku Filmový průmysl. Během deseti let se tak zcela zrušil státní monopol v oblasti provozování kin, distribuce a výroby filmů. Přestože stále platil znárodňovací Benešův dekret (dekret presidenta republiky ze dne 11. srpna 1945 o opatřeních v oblasti filmu č. 50), první soukromé produkční a distribuční společnosti vznikaly již od roku 1991. Česká kinematografie ztratila příjem z tržeb z kin, které byly klíčovým zdrojem pro tvorbu českých hraných filmů, aniž by možnost soukromých investic do filmové tvorby byla stimulována specifickými legislativními opatřeními. V přechodném období let 1991–1992 poskytl stát jednorázovou státní dotaci 100 mil. Kčs, určenou na dokončení rozpracovaných projektů. V roce 1992 byl zřízen zákonem č. 241/1992 Sb., o Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie. Více než desetiletí platná audiovizuální legislativa (zákon č. 241/1992 Sb., o Státním fondu ČR pro podporu a rozvoj české kinematografie, a zákon č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů) je v současnosti hodnocena jako nedostačující – zejména jsou postrádány koordinační a servisní instituce, které by kinematografii, v současnosti reprezentované desítkami soukromých subjektů, poskytl dosud chybějící centralizované služby, a to zejména v oblasti propagace a exportu českého filmu.

Vedle toho je třeba vzít v úvahu proměnu České televize z bývalého hlavního producenta zejména dokumentárních filmů v nynějšího významného filmového koproducenta.

Česká filmová distribuce 2000–2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Počet premiér	164	173	196	208	186
Počet premiér českých hraných filmů	20	19	20	16	21
Představení (tisíc)	197	253	306	341	327
Diváků (tisíc)	8 719	10 363	10 693	12 140	12 046
Tržba kin (mil. Kč)	593	818	946	1084	1106
Prům. roční návštěva na obyvatele	0,85	1,01	1,04	1,18	1,17
Prům. návštěva na představení	44	41	35	35,5	36,9
Průměrné vstupné (Kč)	68	79	88,5	89,3	91,8
Celkem stálých kin ¹	690*	665*	665*	623	544
Celkem sálů	700	734	765	756	674
- z toho multikin	5	10	14	15	15
- se sály	50	94	128	136+12	136+12

1 Včetně kinokavárén a klubových zařízení; bez kin s nepravidelným promítáním, kin letních a putovních.

2 Včetně sálu IMAX.

* Odhad.

Zdroj: Unie filmových distributorů.

Transformace kulturních fondů

V letech 1993 a 1994 došlo dle zákona č. 318/1993 Sb., kterým se upravuje změna postavení kulturních fondů a mění zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění zákona č. 89/1990 Sb. a zákona č. 468/1991 Sb., k transformaci kulturních fondů, které v minulém režimu zásadní měrou financovaly uměleckou činnost. Transformací přestaly tyto fondy disponovat právním předpisem danými výnosy z příspěvků příjemců autorských odměn a odměn výkonných umělců, dále z příspěvků za užití volných děl literárních, vědeckých a uměleckých a z příspěvků uživatelů děl. Výnosy z příspěvků za užití volných děl literárních, vědeckých a uměleckých byly podle Čl. II uvedeného zákona rozděleny mezi Nadaci Český hudební fond, která ještě před transformací v roce 1991 založila Nadaci Leoše Janáčka a Nadaci Bohuslava Martinů, kam vložila výnosy a autorská práva

jmenovaných skladatelů, a dále Nadaci Český fond umění (z níž se v roce 1997 oddělila Nadace české architektury) a Nadaci Český literární fond.

Český fond umění, jak se původně nazýval, disponoval v rámci tří kulturních fondů zdaleka největším majetkem, přičemž vlastnil řadu zajímavých nemovitostí. Různé transakce (například nevýhodně uzavírané smlouvy), které probíhaly především do roku transformace (1994), způsobily značný odliv majetku. Vedle toho po celá 90. léta probíhal restituční spor o budovu Mánesa mezi S.V.U. Mánes a Nadací Český fond umění. Programy příspěvků této výtvarné nadace jsou zanedbatelné. Nadací poskytovaná podpora ve formě otevřených programů představovala v letech 2003 a 2004 částky ve výši jeden milion Kč, k čemuž Nadace rozdělovala i výnosy z Nadačního investičního fondu. V roce 2003 to byla částka 315 tisíc Kč a v roce 2004 částka 264 tisíc Kč.

Přestože podporu z Nadačního investičního fondu (NIF) získalo celkem devět kulturních nadací,³¹ mezi nimi i transformované bývalé kulturní fondy, nejsou ani dnes tyto nadace dostatečně silné na to, aby byly schopny pokrývat oborové potřeby anebo, jak je u velkých nadací obvyklé, podílet se na identifikaci problémových oblastí, zavádět nové metody podpory a podporovat modelové pilotní projekty. Je to dáno reálnými možnostmi hospodaření s nadačním majetkem, který tvoří základní zdroj příjmů nadací. Hospodaření s nadačním majetkem je determinováno pro nadační pracovníky komplikovaným managementem, spojeným s komerčním pronajímáním nemovitostí, které jsou nejrozšířenější formou nadačního jmění, a dále pak slabou výnosností tzv. málo rizikových bankovních produktů, kam je možno investovat finanční prostředky. Nemovitosti v majetku nadací navíc často vyžadují další nutné investice na opravy a rekonstrukce. Celková suma, kterou kulturní nadace získaly z NIFu do svého nadačního jmění, představuje 170 437 tisíc Kč. Vzhledem ke skutečnosti, že NIF nadacím poskytl finanční prostředky za podmínky navýšení jejich nadačního jmění, ze kterého lze užívat pouze výnosy, umožňují tyto prostředky celkový potenciální výnos mezi 1,7–6,8 milionu Kč ročně, jež mohou tyto nadace díky NIFu ročně rozdělovat.

---

³¹ Pro NIF vláda ČR vyčlenila 1 % akcií z privatizace. V první etapě dělení prostředků byla uzavřena smlouva s 38 nadacemi a ve druhé s 64 nadacemi. V letech 1999–2003 byla nadacím celkem rozdělena 1 mld. a 882 mil. Kč, z čehož kulturním nadacím připadlo 16,8 %.

Přehled kulturních nadací podpořených z NIF

(v Kč)

	I. etapa	II. etapa	Celkem	Celková výše nadačního jmění k dubnu 2005
Nadace Český hudební fond	24 158 000	18 871 000	43 029 000	224 452 800
Nadace Český fond umění		17 235 000	17 235 000	151 748 663
Nadace Český literární fond	23 720 000	18 108 000	41 828 000	98 687 511
Nadace české architektury		15 599 000	15 599 000	62 245 390
Nadace Život umělce		17 017 000	17 017 000	46 691 640
Nadace Barokního divadla Zámku Český Krumlov	5 565 000	12 326 000	17 891 000	32 904 000
Nadace pro současné umění		15 272 000	15 272 000	20 861 000
Nadace Pražské komorní filharmonie	1 543 000		1 543 000	3 006 950
Nadace Sdružení knihoven České republiky	1 023 000		1 023 000	1 523 000
CELKEM			170 437 000	642 120 954

Zdroj: Kapitalizace českých nadací, Jiří Muller, Fórum dárců 2002.

Formy státní podpory

Výrazný posun v přístupu ke státní podpoře profesionálního uměleckého života představují od roku 1992 dotační řízení na podporu profesionálního umění, zpočátku určená pouze pro občanská sdružení. Po zkušenostech s dotačními řízeními pro občanská sdružení otevřelo Ministerstvo kultury v roce 1996 přístup do dotačního řízení ostatním právnickým a fyzickým osobám. Na základě zákona č. 479/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, se rozšířil okruh možných příjemců dotací i o nadace a nadační fondy. Vzhledem k velkému množství žádostí byla již od počátku dotační řízení limitována předem stanovenými podmínkami.

Po převodu zřizovatelské působnosti základní sítě divadel a symfonických orchestrů ze státní správy na samosprávu a po přijetí nového daňového systému v roce 1993 ztratil stát vliv na

financování regionální působnosti těchto organizací. To vyvolalo potřebu obnovení přímé státní podpory regionálních divadel a symfonických orchestrů. Proto byl v roce 1996 otevřen Program podpory českých divadel a v roce 1997 Program podpory stálých symfonických orchestrů a pěveckých sborů. Program státní podpory prezentace soudobé výtvarné tvorby v galeriích, muzeích a výstavních sálech nebyl dosud z finančních důvodů otevřen.

Státní fond kultury České republiky

V roce 1992 byl založen Státní fond kultury České republiky (zákon č.239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů), jako další mimorozpočtový finanční zdroj pro podporu umění. Přestože podle zákona může Fond obdržet dotace ze státního rozpočtu, cílem je získávat finance především z jiných zdrojů než z daní občanů. Základním problémem existence Fondu byla od samotného počátku skutečnost, že zdroje stanovené přímo v zákoně se ukázaly buď jako nedostatečné, nebo pro Fond nerealizovatelné. Státní fond kultury poprvé rozděloval své finanční zdroje až po deseti letech od svého založení, tedy v roce 2002, kdy na podporu kulturních projektů bylo poskytnuto 5475 tisíc Kč. Tyto prostředky Fond získal z výnosů číselné loterie EuroLotto a loterie stíracích losů Meloun společností EuroLotto, a.s. Bohužel však provozování této loterie muselo být pro komerční neúspěšnost ukončeno.

V roce 2004 Fond obdržel mimořádný dar ve výši 20 000 tis. Kč, což mu v roce 2005 v rámci jeho druhého výběrového řízení umožnilo podpořit 111 projektů v úhrnné částce 10 000 tisíc Kč; druhou polovinu daru rozdělí a vyplatí v rámci třetího výběrového řízení v roce 2006. V roce 2004 získal Fond příslušnost hospodaření k Národnímu domu v Praze na Vinohradech s tím, že příjmy z nájemného budou využívány k podpoře kulturních projektů v následujících letech. V současné době Fond dále hospodaří se dvěma nemovitostmi v majetku státu – Domem U Hybernů a Domem U Černé Matky Boží. Dům U Hybernů byl na 50 let pronajat společnosti Hybernia, a.s., jež objekt v současné době rekonstruuje na muzikálové divadlo, které bude následně provozovat. V Domě U Černé Matky Boží je od prosince 2003 Národní galerií v Praze instalována stálá expozice českého kubismu. Přízemí a suterén objektu byly pronajaty za komerční ceny, v prvním podlaží byla obnovena původní kubistická kavárna.

Dalším zdrojem příjmů jsou na základě §26 odst.2 autorského zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., kterým se mění zákon č.

121/2000 Sb., příjmy z výkonu majetkových práv autorů a výkonných umělců, které připadly jako odúmrť státu.

Přehled podpory Státního fondu kultury České republiky v letech 2000–2004 (v tis. Kč)

Oblasti podpory	2000	2001	2002	2003	2004
Podpora vzniku a realizace umělecky hodnotných děl	0	0	790	0	0
Ediční počin v oblasti neperiodických a periodických publikací	0	0	1145	0	0
Získávání, obnova a udržování kulturních památek a sbírkových předmětů	0	0	570	0	0
Výstavní a přednášková činnost	0	0	435	0	0
Propagace české kultury v zahraničí	0	0	450	0	0
Pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí	0	0	1140	0	0
Podpora kulturních projektů sloužících k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v České republice	0	0	280	0	0
Podpora vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit	0	0	300	0	0
Ochrana, údržba a doplňování knihovního fondu	0	0	75	0	0
CELKEM	0	0	5475	0	0

Státní fond ČR na podporu a rozvoj české kinematografie

Vedle toho jako druhý mimorozpočtový zdroj vznikl v roce 1992 Státní fond ČR na podporu a rozvoj české kinematografie (zákon č. 241/1992 Sb.), který se stal jediným nástrojem veřejné finanční podpory kinematografické tvorby v České republice. V současnosti má fond dva základní zdroje příjmů. První zdroj představuje obchodní využití filmů, k nimž Fond vykonává právo výrobce, tj. filmů vyrobených ve Filmovém studiu Barrandov a Filmovém studiu Gottwaldov, resp. Zlín, v letech 1965–1990 – u tohoto zdroje se však předpokládá, že bude vzhledem k menšímu zájmu ze strany hlavních odběratelů, tzn. tuzemských televizních odběratelů, postupně slábnout. Příjmy z autorských práv tvoří cca 80 % celkových příjmů

Fondu. S filmy pro Fond obchoduje na základě smlouvy společnost Ateliéry Bonton Zlín, a. s. Druhým významným zdrojem příjmů je příplatek 1 Kč ze vstupného do kin. Výše příplatku nebyla od roku 1992 valorizována, přestože cena vstupenky se zvýšila několikanásobně, což by měla řešit novela příslušného zákona. Dalšími velmi drobnými příjmy jsou výtěžky z podpořených projektů, z pronájmu majetku, úroky, přijaté sankční platby a žadatelské poplatky.

Dotaci ze státního rozpočtu Fond obdržel pouze jednou, v roce 2001, a to ve výši 10 milionů Kč. Fond vyhláší své uzávěrky dvakrát do roka.

Obdobně jako v případě Státního fondu kultury jsou dalším zdrojem příjmů Fondu na základě §26 odst.2 autorského zákona č.121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění zákona č. 81/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., příjmy z výkonu majetkových práv k audiovizuálním dílům, které připadly jako odúmrť státu.

Přehled podpory Státního fondu kinematografie v letech 2000–2004 v tisících Kč

Podpora z Fondu kinematografie	2000	2001	2002	2003	2004	Celkem	Roční průměr
Podpora tvorby (scénářů) a výroby českých filmů	57 138	64 414	62 024	40 568	54 956	279 100	55 820
Podpora distribuce hodnotných kinematografických děl	3 920	4 430	11 450	6 190	5 334	31 324	6 265
Podpora propagace české kinematografie (filmové festivaly, přehlídky apod.)	3 245	3 300	5 130	4 390	5 692	21 757	4 351
Podpora technického rozvoje a modernizace české kinematografie	0	2 700	2 400	2 900	2 231	10 231	2 046
CELKEM	64 303	74 844	81 004	54 048	68 213	342 412	68 482

Autorské právo

Významným nástrojem podpory umění je jak na národní, tak na mezinárodní úrovni autorské právo. Autorské právo jako součást systému práv duševního vlastnictví je stimulem pro tvůrce, zajišťuje ochranu kulturní rozmanitosti a zároveň usiluje o dosažení přiměřené rovnováhy mezi ochranou tvůrců a zájmy uživatelů duševního vlastnictví.³²

V oblasti ochrany autorských práv došlo k významným změnám v roce 2000, kdy byl přijat nový autorský zákon (č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, (dále jen „AZ“). Tímto zákonem bylo rekodifikováno autorské právo, a to se zřetelem na potřebu zohlednění aktuálního stavu technického rozvoje ve vztahu k novým způsobům a možnostem v oblasti tvorby a využití autorských děl a dalších předmětů ochrany dle AZ, a dále se zřetelem na nezbytnost přizpůsobení našeho právního řádu právu Evropských společenství a potřebu zohlednění některých mezinárodních smluv týkajících se tohoto právního odvětví.

Důležitými změnami jsou zejména prodloužení doby trvání majetkových práv autora, a sice po dobu autorova života a dále po dobu sedmdesáti let od jeho smrti, a obnovení doby ochrany děl, která se mezitím stala díly volnými na dobu zbývající, rozšíření okruhu nositelů práv souvisejících s právem autorským (o výrobce zvukově obrazových záznamů a o nositele zvláštního práva pořizovatele databáze), přiznání práva nakladatelům na náhradní odměnu za rozmnožování vydaných děl pro osobní potřebu, rozšíření ochrany počítačových programů, fotografií a databází, stanovení katalogu majetkových práv a výslovné přiznání práva na sdělování předmětů ochrany veřejnosti prostřednictvím internetu.

Nově byla upravena kolektivní (dříve hromadná) správa práv. V souvislosti s tím byla zrušena příslušná část zákona č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů. Vyhláška MK č. 241/1991 Sb., o výhradním oprávnění některých organizací zastupujících autory nebo výkonné umělce, byla zrušena již dříve zákonem o hromadné správě práv.

---

³² Viz Světová deklarace duševního vlastnictví Světové organizace duševního vlastnictví dostupná v českém překladu např. na <http://www.mkcr.cz/article.php?id=648>.

Kolektivní správu práv vykonávají na základě oprávnění udělovaných MK občanská sdružení sdružující autory a další nositele práv (výkonné umělce a výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů), a to OSA, Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, Dilia, divadelní a literární agentura, OOA-S, Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl, Gestor – Ochranný svaz autorský a Intergram – Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů.

Zrušeny byly rovněž vyhlášky č. 196/1954 Sb. o sazbách provozovacích honorářů za veřejné nedivadelní provozování hudebních děl, vyhláška č. 115/1991 Sb., o úpravě odměn a náhrad oprávněným subjektům za užití předmětů ochrany podle autorského zákona pořízením zvukové nebo zvukově obrazové rozmnoženiny a veřejným půjčováním snímků pro osobní potřebu, vyhláška č. 116/1991 Sb., kterou se upravují sazby odměn výkonných umělců a náhrad výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů za užití zaznamenaných výkonů nebo zvuků a zvukových a zvukově obrazových snímků na veřejných produkcích prostřednictvím technických zařízení, vyhláška č. 117/1991 Sb., o pořádání veřejných produkcí, vyhláška č. 520/1992 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška Ministerstva kultury České republiky č. 115/1991 Sb., o úpravě odměn a náhrad oprávněným subjektům za užití předmětů ochrany podle autorského zákona pořízením zvukové nebo zvukově obrazové rozmnoženiny a veřejným půjčováním snímků pro osobní potřebu, a vyhláška č. 261/1996 Sb., o odměnách autorům děl, která lze vzhledem k jejich povaze rozmnožovat pro vlastní osobní potřebu na podkladě tiskovin nebo jejich rozmnoženin přenesením pomocí technického zařízení na jiný hmotný podklad.

S výjimkou sazeb odměn upravených v příloze k autorskému zákonu (odměny z opětného prodeje originálů uměleckých děl, odměny z nenahraných nosičů, z přístrojů ke zhotovování rozmnoženin a z poskytování rozmnožovacích služeb za úplatu náležející nositelům práv v souvislosti s rozmnožováním pro osobní potřebu) ponechává autorský zákon výši odměn náležejících nositelům práv podle autorského zákona na dohodě smluvních stran (nositelích práv samotných, popř. kolektivních správcích a uživatelích). S ohledem na zákonný monopol kolektivních správců je zákonem výslovně stanovena povinnost kolektivního správce uzavírat smlouvy s uživateli za přiměřených a rovných podmínek.

Rozdělování odměn a případných příjmů z vydání bezdůvodného obohacení vybraných kolektivními správci je určováno rozúčtovacími řády jednotlivých kolektivních správců schvalovaných orgány těchto občanských sdružení. Část vybraných odměn mohou kolektivní

správci použít jako náhradu účelně vynaložených nákladů na výkon kolektivní správy. Kolektivní správci mají ze zákona povinnost, bez zbytečného odkladu od jejího vyhotovení, zveřejňovat roční účetní závěrku (včetně zprávy auditora) v Obchodním věstníku a vyhotovovat výroční zprávu o činnosti a hospodaření, přičemž její zveřejnění již není povinné, a může být tedy eventuálně přístupné pouze členům.

Autorský zákon byl dosud novelizován pouze zákonem č. 81/2005 Sb.. V září 2005 byl Parlamentu předložen vládní návrh novely AZ, který naši národní úpravu autorského práva plně harmonizuje s právem Evropských společenství.

Nestátní neziskový sektor

Vzhledem ke značné roztržitosti uměleckých a profesních organizací a asociací se kulturní oblasti dosud nepodařilo výrazněji se prosadit v rámci nestátního neziskového sektoru jako celku. Ve srovnání s ostatními oblastmi (především se sociální, zdravotní a ekologickou) je nestátní nezisková oblast kultury značně nerozvinutá a její reprezentace nezřetelná. Poslední zpráva o neziskovém sektoru³³ uvádí, že na rozvoj kultury včetně záchrany kulturního dědictví je v ČR poskytováno 11 % dotací z veřejných zdrojů, přičemž nejvíce podporované jsou sociální služby (36 %) a sport (34 %). Tato zpráva také upozorňuje na současný trend zřizovat další příspěvkové organizace na úrovni státní správy, krajů i obcí a táže se, nakolik je tento stav žádoucí a zda se tímto směrem chtějí česká společnost a český stát ubírat.

Významnou podporu nestátního neziskového sektoru v oblasti umění zajišťují národní sekce mezinárodních nevládních organizací, které zastřešují jednotlivé obory umění. Mezi ně patří například národní středisko Mezinárodního divadelního institutu /International Theatre Institute (ITI), národní sekce mezinárodní nevládní organizace Česká hudební rada (ČHR) ad., které sdružují klíčové organizace v oblasti divadla a hudby. ITI i ČHR pracují jako neformální sdružení právnických osob (nemají vlastní právní subjektivitu) a jejich sekretariáty sídlí v Divadelním ústavu. Divadelní ústav také poskytuje organizační a technické zázemí sekretariátům a součástí jeho rozpočtu je i podpora činnosti a účasti jednotlivých členů na mezinárodních setkáních.

V oblasti umění dále působí Rada uměleckých obcí (RUO), která byla založena v roce 1992 jako dobrovolné sdružení profesních uměleckých organizací (právnických osob) a která

---

³³ Ze zprávy o neziskovém sektoru v ČR, která vznikla na základě usnesení vlády ze dne 6. srpna 2003 č. 807; zprávu iniciovala Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, která připravila předběžnou strukturu a některé podkladové materiály, zprávu zpracovala Mgr. Tereza Vajdová, PhD.

působila počátkem 90. let jako poradní orgán ministra kultury. Jejími členy jsou Obec spisovatelů, Obec překladatelů, Obec architektů, Svaz autorů a interpretů (SAI), Asociace hudebních umělců a vědců, Sdružení rozhlasových tvůrců, Unie výtvarných umělců ČR, Syndikát výtvarných umělců, Herecká asociace, Český filmový a televizní svaz (FITES) a Asociace fotografů. RUO je zakládajícím členem Evropské rady umělců/European Council of Artists (ECA).

Rovněž je třeba zmínit práci jednotlivých profesních organizací, jako např. Asociace producentů v audiovizí (APA), Asociace muzeí a galerií (AMG), České komory architektů (ČKA), České filmové komory (ČFK), Asociace ředitelů českých divadel, Asociace symfonických orchestrů ČR, Svazu českých knihkupců a nakladatelů (SČKN), Asociace hudebních festivalů ČR, Mezinárodní federace hudebního průmyslu (IFPI), Asociace výtvarných kritiků a teoretiků, Design Centrum, Rady galerií ČR a dalších.

Odbory

Vedle profesních organizací v ČR působí odborové svazy sdružené v Českomoravské konfederaci odborových svazů a v Konfederaci umění a kultury (KUK) s posláním hájit a prosazovat odborová práva pracovníků v kultuře, umění a dalších tvůrčích činnostech. Členy Českomoravské konfederace odborových svazů jsou Odborový svaz pracovníků kultury a ochrany přírody, Odborový svaz kulturních zařízení, Herecká asociace a Unie profesionálních zpěváků. Členy Konfederace umění a kultury jsou Asociace českých kameramanů, Asociace filmových a televizních střihačů ČR, Asociace komerčních hudebníků, Asociace maskérů a vlásenkářů, Asociace pracovníků se zvukem ČR, Jednota tlumočnicků a překladatelů, Mezinárodní odborový svaz pracovníků v kinematografii KINOS, Nezávislý klub právníků, Odborová asociace divadelníků, Syndikát překladatelů a tlumočnicků, Syndikát výtvarných umělců, Umělecké sdružení ARTES a slovenská Únia - Odborový svaz profesionálních orchestrálních hudebníků SR. Odborové svazy se angažují v Radě hospodářské a sociální dohody ČR (tzv. tripartitě), která je platformou pro sociální dialog mezi vládou, odbory a zaměstnavateli.

Neprofesionální umění

Vývoj oblasti neprofesionálních uměleckých aktivit po roce 1989 lze z časového hlediska rozdělit do tří etap. V prvním období do roku 1992 došlo k živelnému rozpadu sítě tzv. metodických zařízení (okresní a krajská kulturní střediska, která zabezpečovala systém přehlídek a která působila v oblasti mimoškolního vzdělávání) a dosavadní zřizovatelské základny (odborová a svazácká zařízení se transformovala a soubory či jednotlivci často museli ukončit činnost, neboť přišli o prostory, fundus, kostýmy nebo nástroje). Stalo se tak i následkem odchodu výrazných osobností do politiky, podnikání a profesionální sféry – výsledkem byl prudký pokles kvantity i kvality. Chaotickou situaci podpořil i z počátku liberální postoj státní správy, vedený premisou, že k rozvoji kultury postačí svobodný prostor pro tvorbu. Jediným nástrojem podpory zůstaly národní přehlídky vyhlašované a finančně podporované MK.

V dalším období do roku 1995 došlo ke zřetelnému obratu. Vznikla řada občanských sdružení, která svoji činnost rozvíjela s celostátní, regionální i místní (občanská sdružení se stala obvyklou právní formou pro jednotlivé soubory) působností, čímž bylo o některé obory postaráno. Nově vzniklá instituce (Informační a poradenské středisko pro místní kulturu) začala poskytovat informační a poradenský servis. V oblasti folkloru a tradiční lidové kultury působila ještě další příspěvková organizace MK – Ústav lidové kultury ve Strážnici. MK otevřelo počátkem 90. let dotační programy pro neprofesionální umělecké aktivity občanských sdružení. Zůstal zachován unikátní systém postupových přehlídek, sahající např. v amatérském divadle až do období první republiky, který byl udržován péčí amatérů a který se tedy opíral o jejich svobodné rozhodnutí. Systém byl v tomto období zaměřen na čtrnáct oborů: filmová tvorba, dětský scénický tanec, scénický tanec dospělých, dětský folklorní tanec, dětský parketový tanec, country hudba, umělecký přednes a divadlo poezie, loutkové divadlo, činoherní a hudební divadlo, divadlo dospělých pro děti, netradiční divadlo, venkovské divadlo, dětské divadlo a přednes a školní dětské pěvecké sbory. Tento složitě strukturovaný systém zahrnuje přehlídky od regionální úrovně po úroveň národní, případně např. v divadle až k Jiráskovu Hronovu. Postupně se měnil i dosud značně problematický vztah obecní samosprávy k těmto aktivitám. Města i okresní úřady začaly podporovat místní aktivity. Aktivizačním faktorem bylo i otevření dosud tabuizovaných okruhů dramaturgie (např. duchovní hudba pro pěvecké sbory).

Charakteristickým rysem období po roce 1995 je kvantitativní vzestup neprofesionálních uměleckých aktivit především dětí a mládeže včetně etablování nových oborů (např. dětská filmová tvorba, nové druhy parketového tance, dětský zpěv lidových písní apod.). V technických oborech se potom jedná o důsledek nových technologií. Příznivě se projevilo rozšíření možností odborné přípravy (např. zavedení studia sbormistrovství jako nového vysokoškolského oboru, práce nových kateder výchovné dramatiky na vysokých uměleckých i pedagogických školách apod.). Emancipovala se některá významná občanská sdružení – např. mimořádně aktivní je Folklorní sdružení ČR jako střežová organizace, která sdružuje 412 členských souborů v 17 autonomních regionálních sdruženích, pořádá vlastní akce, přehlídky, semináře, vydává metodické, repertoárové a propagační publikace, dále vzrostl podíl České obce sokolské aj. V uměleckých výsledcích lze hovořit o diverzifikaci tvorby a ústupu některých tradičních oborů (např. tradiční loutkářství, mužské pěvecké sbory). Systém postupových přehlídek byl rozšířen o několik dalších oborů (např. zpěváci lidových písní, studentské divadlo).

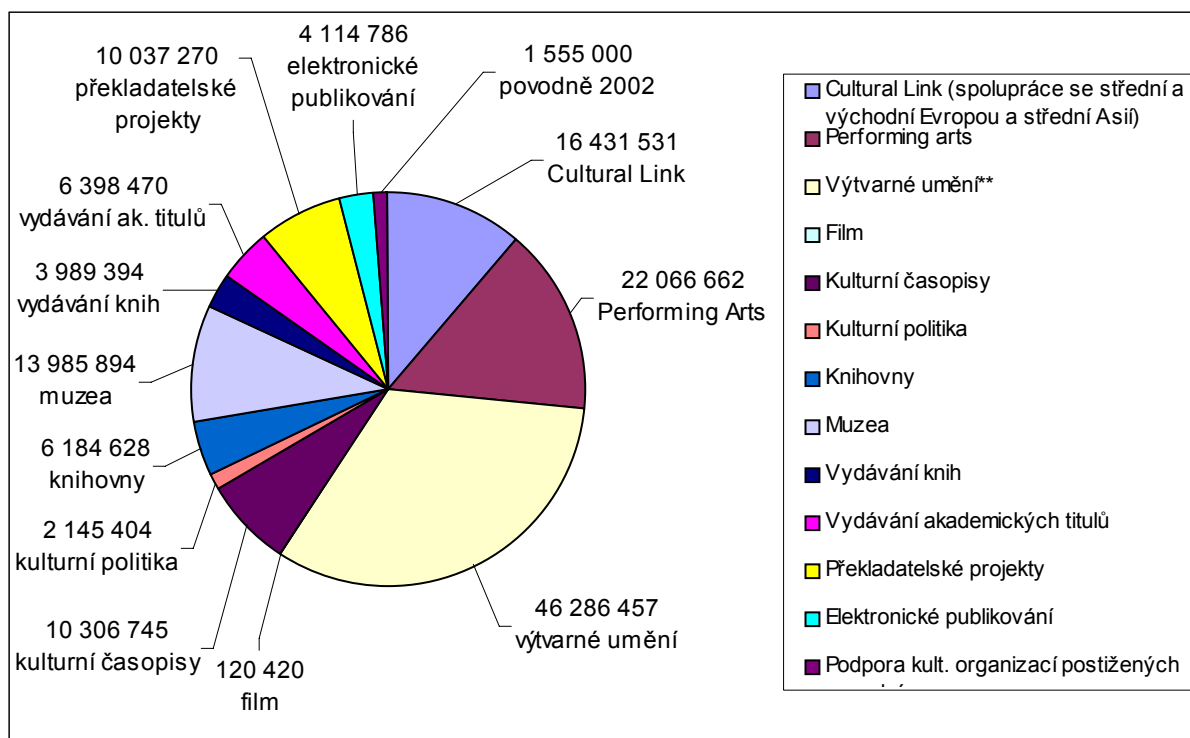
Na současném územním rozvrstvení aktivit se projevuje řada faktorů objektivní i subjektivní povahy, z nichž klíčovými jsou demografie, kulturní tradice a veřejná podpora samosprávných orgánů. Financování této oblasti spočívá na vícezdrojovém principu. Kombinují se osobní prostředky jednotlivců s veřejnými zdroji (neinvestiční dotace obcí, krajů a státní správy, především MK a MŠMT), přičemž je třeba brát v úvahu, že o tuto oblast je zájem sponzorů téměř nulový.

Podpora ze zahraničí

Při transformaci umění po roce 1989 působila v ČR řada zahraničních subjektů, které poskytovaly cílenou asistenci. Jednalo se především o British Council, Goethe Institut, Institut français a švýcarskou nadaci ProHelvetia či program MATRA nizozemského ministerstva zahraničí, které dlouhodobě podporovaly různé české umělecké a kulturní subjekty. Významné finanční zdroje ze zahraničí představovaly soukromá Nadace Open Society Fund Praha a Nadace a Centrum současného umění. Jejich posláním byla podpora umění a kultury jako integrálních součástí otevřené občanské společnosti, kterou realizovaly prostřednictvím financování inovativních a experimentálních uměleckých projektů a podporou vzniku nestátní neziskové infrastruktury umění. V letech 1993–2002 tyto nadace v oblasti mezinárodní umělecké spolupráce, výtvarného umění, performing arts, uměleckých a kulturních časopisů, podpory vydávání knih a překladů do češtiny a elektronického publikování vynaložily na 130

milionů Kč. S blížícím se vstupem do EU byly tyto podpory jak ze soukromých, tak z veřejných zahraničních zdrojů postupně redukovány.

Přehled nákladů programu pro umění a kulturu Nadace Open Society Fund Praha v letech 1993–2002*

* Program pro umění a kulturu realizovala Nadace Open Society Fund Praha od svého založení v roce 1993 do roku 2002, navíc byla podpořena řada dalších kulturních projektů v rámci programů občanské společnosti a jednotlivců ve stipendijních programech.

** V případě výtvarného umění se jedná o podporu poskytovanou Sorosovu centru současného umění Praha, později Nadaci a Centru současného umění Praha, a to na činnost – výstavy, dokumentace současného umění, knihovna, informační centrum a realizaci programu nadačních příspěvků.

Zdroj: Nadace Open Society Fund Praha.

Účast ČR v programech EU

Program Culture 2000

Program Culture 2000 patří mezi tzv. komunitární programy Evropské unie. Jedná se o rámcový program na podporu kulturních projektů, který navázal na tři specifické kulturní programy, jež byly EU realizovány v letech 1996–1999.

Program Culture 2000 poskytuje pouze částečné financování projektů. Finanční podpora pro maximálně jednoleté projekty činí minimálně 50.000,- eur a maximálně 150.000,- eur a pokryje nejvýše 50 % celkového rozpočtu projektu. Finanční podpora pro 2 – 3 leté projekty nesmí přesáhnout 60 % celkových nákladů na projekt a činí max. 300.000,- eur. Pro usnadnění dofinancování podpořených projektů českým účastníkům vypisuje zahraniční odbor MK od roku 2002 grantové řízení podpořené programem Culture 2000.

Česká republika má k tomuto programu přístup od roku 2001. V této souvislosti byla k 1. lednu 2001 rozhodnutím MK zřízena Česká kancelář Culture 2000. Jejím hlavním posláním je informovat a poskytovat konzultace o programu EU Culture 2000 českým, především kulturním organizacím, a podněcovat tak jejich zájem o nadnárodní spolupráci a realizaci přínosných mezinárodních kulturních projektů.

Každý rok je v rámci programu vypisována výzva k podávání žádostí o podporu projektů. Výzvy na roky 2000 a 2001 měly vymezené tematické zadání. Výzvy na roky 2002, 2003 a 2004 měly stanovenou vždy jednu kulturní oblast jako prioritní: v roce 2002 to bylo výtvarné umění, v roce 2003 oblast performing arts/scénická umění a v roce 2004 se program prioritně zaměřil na kulturní dědictví. V letech 2002–2004 však byl podpořen i menší počet projektů z oblastí, které neměly v daném roce prioritu. Pro roky 2005 a 2006 nebyla stanovena žádná prioritní oblast.

Program podporuje pouze mezinárodní projekty, kterých se musí účastnit stanovený minimální počet subjektů z různých zemí, jež mají k programu přístup. Jsou stanoveny dva typy projektů: roční v době trvání max. dvanácti měsíců, kterých se musí účastnit min. tři organizátoři ze tří různých zemí, a víceleté v době trvání 24–36 měsíců, kterých se musí účastnit min. pět organizátorů z pěti různých zemí. České subjekty se mohou projektů účastnit

jako hlavní organizátoři (žadatelé a vedoucí projektů) nebo jako spoluorganizátoři (min. 5% spoluúčast na projektu).

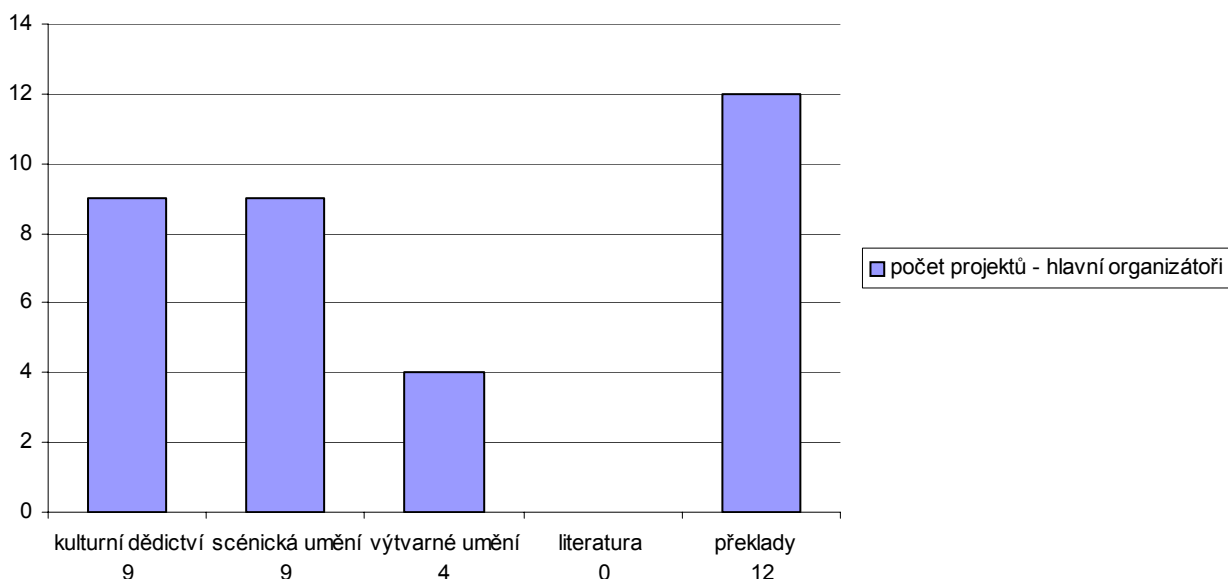
Počet hlavních organizátorů a spoluorganizátorů z ČR zapojených do projektů programu Culture 2000 v období 2001–2005

Rok	Hlavní organizátor	Spoluorganizátor	Počet projektů	Výše podpory ČR v eurech
2001	2	8	10	168 344
2002	6	11	17	614 687
2003	5	9	13	520 867
2004	10	13	23	839 423
2005	11	19	30	989 261
Celkem	34	60	93	3 132 582

Zdroj: Česká kancelář Culture 2000.

Z celkových částek podpory ze strany EU bylo do výsledných částek zahrnuto: 1,9 % z celkové částky v případě hlavních organizátorů a 2,5 % z celkové částky v případě spoluorganizátorů. Tato metoda byla použita vzhledem k podmínkám programu, které stanoví, že spoluorganizátoři se na celkovém rozpočtu projektu musí finančně podílet minimálně 5 %.

Projekty podle témat českých organizací v rolích hlavních organizátorů programu Culture 2000 v letech 2001 - 2005

Zdroj: Česká kancelář Culture 2000.

Účastnický poplatek České republiky do programu Culture 2000 činil 651 060 eur ročně na léta 2001–2004. Část příspěvku ve výši 290 215 eur ročně je hrazena z programu PHARE.

Program Culture 2000 poskytuje pouze částečné financování projektů. Finanční podpora pro maximálně jednoleté projekty činí minimálně 50.000,- eur a maximálně 150.000,- eur a pokryje nejvýše 50 % celkového rozpočtu projektu. Finanční podpora pro 2-3leté projekty nesmí přesáhnout 60 % celkových nákladů na projekt a činí max. 300.000,- eur. Pro usnadnění dofinancování podpořených projektů českým účastníkům vypisuje zahraniční odbor MK od roku 2002 dotační řízení podpořené programem Culture 2000.

Program MEDIA

Program MEDIA patří k podpůrným programům Evropské unie. Jeho cílem je podpora evropské audiovizuální tvorby, jejího šíření a propagace. Česká republika se připojila k programu EU MEDIA 30. července 2002. Národní zastoupení programu, kancelář MEDIA Desk Česká republika, bylo otevřeno v Praze 2. ledna 2003. Úkolem kanceláře MEDIA Desk ČR je poskytovat informace o programu MEDIA a konzultace žadatelům o podporu z jeho

fondů. Kancelář provozuje Česká filmová komora, o.p.s., s finanční podporou MK a Evropské komise.

Českým projektům se v letech 2002 a 2003 podařilo z programu EU MEDIA získat 872 948 eur. Podařilo se tak překročit členský příspěvek 555 000 eur, který Česká republika do MEDIA v tomto období odvedla. Největší částku, celkem 412 950 eur, získali filmoví distributoři na podporu distribuce evropských filmů. Úspěšní byli i filmoví producenti, kteří na podporu vývoje nových filmů získali 190 000 eur.

České projekty předložené v programu MEDIA v roce 2004 získaly 1 352 173 eur (40 565 000 Kč). Tradičně nejvyšší podporu – 519 673 eur (15 590 000 Kč) obdrželi filmoví distributoři. Velký objem prostředků získali i filmoví producenti – na přípravu nových českých filmů přispěl program MEDIA 480 000 eury (14 400 000 Kč).

V roce 2005 se českým projektům zatím podařilo získat přes jeden milion eur. Opět nejvyšší částku obdrželi filmoví distributoři na distribuci zahraničních evropských filmů. První český projekt letos obdržel podporu v programu MEDIA, která je určena producentům na výrobu televizních projektů.

Přehled podpor programu MEDIA udělených českým projektům podle programů podpory v roce 2003

Program podpory	Částka v eurech	Procentní podíl na celkové podpoře	Počet projektů/společností
MEDIA Development	190 000	19	6
MEDIA Distribution – Automatic	298 348	32	12
MEDIA Distribution – Selective	127 000	13	5
MEDIA Promotion	85 000	9	2
MEDIA Promotion – Festival Support	110 000	12	7
MEDIA Training	144 000	15	2
Celkem	954 348	100	44

Zdroj: MEDIA Desk Česká republika.

Přehled podpor programu MEDIA udělených českým projektům podle programů podpory v roce 2004

Program podpory	Částka v eurech	Procentní podíl na celkové podpoře	Počet projektů/společností
MEDIA Development	480 000	36	10
MEDIA Distribution – Automatic	421 673	31	6
MEDIA Distribution – Selective	98 000	7	9
MEDIA Promotion	52 000	4	1
MEDIA Promotion – Festival Support	161 500	12	6
MEDIA Training	139 000	10	2
Celkem	1 352 173	100	34

Zdroj: MEDIA Desk Česká republika

Vznik krajů

Proces transformace, který započal a probíhal na počátku 90. let, byl v následujících letech podstatně utlumen. Nedařilo se vytvořit podmínky, které by zajistily, aby se na financování umělecké tvorby a uchování kulturního dědictví mohly podílet i soukromé a veřejné nestátní iniciativy,³⁴ ani se nedařilo vytvořit podmínky pro efektivní pluralitu zdrojů plynoucích do této oblasti.³⁵

Proces odstátnění na počátku 90. let, který měl pokračovat se vznikem vyšších územních samosprávných celků – krajů, byl realizován a dokončen až v roce 2002, a to v souvislosti s počátkem praktického fungování krajů. Důsledkem celkové reformy veřejné správy, která zákonem převedla zbývající část prostředků a odpovědnosti na znovuzřízené kraje (zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů), tak bylo ukončení procesu odstátnění kultury. Tato poslední etapa transformace se týkala především oblasti vizuálních umění, neboť z celkového počtu čtyřiceti

³⁴ Z vládního prohlášení Václava Klause ze dne 13. července 1992.

³⁵ Z vládního prohlášení Václava Klause z roku 1996.

příspěvkových organizací MK byly dvě třetiny galerie umění (19) a muzea (10). Dále se jednalo o přechod dvou divadel, jednoho orchestru a jednoho kulturního zařízení.

Seznam příspěvkových organizací v oblasti umění, které byly převedeny na kraje podle zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů

Kraj	Organizace	Místo
Středočeský	Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy	Roztoky u Prahy
	České muzeum výtvarných umění v Praze	Praha
Budějovický*	Jihočeská komorní filharmonie	České Budějovice
	Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích	České Budějovice
	Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou	Hluboká nad Vltavou
Plzeňský	Stálá divadelní scéna Klatovy	Klatovy
	Západočeské muzeum v Plzni	Plzeň
	Západočeská galerie v Plzni	Plzeň
	Galerie Klatovy-Klenová	Zámek Klenová
Karlovarský	Galerie výtvarného umění v Chebu	Cheb
	Galerie umění Karlovy Vary	Karlovy Vary
Ústecký	Regionální muzeum v Teplicích	Teplice
	Galerie výtvarného umění v Litoměřicích	Litoměřice
	Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem	Roudnice nad Labem
	Galerie Benedikta Rejta v Lounech	Louny
	Státní galerie výtvarného umění v Mostě	Most
Liberecký	Severočeské muzeum v Liberci	Liberec
	Oblastní galerie v Liberci	Liberec
Královéhradecký	Muzeum východních Čech v Hradci Králové	Hradec Králové
	Galerie moderního umění v Hradci Králové	Hradec Králové
	Státní galerie výtvarného umění v Náchodě	Náchod
Pardubický	Východočeské muzeum v Pardubicích	Pardubice
	Východočeská galerie v Pardubicích	Pardubice
Jihlavský*	Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě	Jihlava
	Galerie výtvarného umění v Havlíčkově Brodě	Havlíčkův Brod
	Horácká galerie v Novém Městě na Moravě	Nové Město na Moravě

	Horácké divadlo	Jihlava
Brněnský*	Galerie výtvarného umění v Hodoníně	Hodonín
Olomoucký	Vlastivědné muzeum v Olomouci	Olomouc
	Muzeum umění Olomouc	Olomouc
Ostravský*	Těšínské divadlo Český Těšín	Český Těšín
	Galerie výtvarného umění v Ostravě	Ostrava
Zlínský	Státní galerie ve Zlíně	Zlín

*Názvy krajů a převáděných organizací odpovídají době převodu příspěvkových organizací.

Pro ilustraci proporcí a vývoje financování jednotlivých oborů umění z územních rozpočtů v oblasti kultury uvádíme následující graf a tabulku, shrnující léta 2000–2004. Graf ani tabulka nezahrnují všechny položky oblasti kultury, které jsou z veřejných územních rozpočtů podporovány, zaměřují se však na takové položky, které se primárně vztahují k umění (nezahrnuje: záležitosti kultury § 3319, činnost památkových ústavů § 3321, zachování a obnovu kulturních památek § 3322, výkup předmětů kulturní hodnoty § 3324, pořízení a obnovu hodnot místního kulturního povědomí § 3326, záležitosti ochrany kulturních památek § 3329, činnost církví a náboženských společností § 3330, rozhlas a televizi § 3341, záležitosti sdělovacích prostředků § 3349, záležitosti kultury církví § 3399 a nejmenované paragrafy § 33xx). Z dat vyplývá, že více jak třetina prostředků veřejných územních rozpočtů poskytovaných v rámci sledovaných kategorií oborů umění připadá na divadelní činnost (34 %), na knihovnickou činnost, která oblast umění - zejména literatury - ovlivňuje jen částečně, potom necelá čtvrtina (23 %), na činnost muzeí a galerií necelá pětina (19 %), dále potom 15 % na zájmovou činnost v kultuře, 5 % na činnost uměleckých souborů a 4 % na kina a audiovizuální archivy.

Obecně prospěšné společnosti založené MK

MK je také zakladatelem několika obecně prospěšných společností: Pražského jara, o.p.s., která vznikla transformací příspěvkové organizace. Usnesením vlády ze dne 11. října 2004 č. 991, o souhlasu s účastí České republiky – MK jako spoluzakladatele obecně prospěšné společnosti „Pražský dům fotografie – Prague House of Photography, o. p. s.“ se MK stalo spoluzakladatelem Pražského domu fotografie – Prague House of Photography, o. p. s. (společně s hl. městem Praha a občanským sdružením „PHP – Pražský dům fotografie –

Prague House of Photography“), instituce zaměřené na podporu a propagaci české i zahraniční fotografické tvorby a nových médií, dále na sbírkotvornou, odbornou, osvětovou aj. činnost. Podpora těmto organizacím je poskytována z Programu Kulturní aktivity. Vedle těchto dvou organizací byla MK v roce 1999 založena Corona o.p.s., jejímž posláním mělo být shromažďování a šíření informací o kulturních projektech a možnostech financování, pořádání benefičních setkání a podpora jednotlivých kulturních a uměleckých projektů.

Investiční akce MK

Příspěvkové organizace se rovněž musely vypořádat s restitucemi, a to nejen sbírkových předmětů, ale i budov, a dále pak se zabezpečením sbírek i fondů a se zaváděním nového systému evidence sbírkových předmětů. Za tímto účelem byl vytvořen zvláštní program v rámci Integrovaného systému ochrany (ISO), v němž mohou (nejen příspěvkové) organizace žádat o dotace v rámci podprogramů Jednotné evidence a dokumentace Výkupu kulturních památek a předmětů kulturní hodnoty mimořádného významu, které jdou nad rámec příspěvků a dotací na vlastní činnost.

Po roce 1995 došlo v rámci programového financování ze státního rozpočtu (ISPROFIN) v řadě stávajících příspěvkových institucí k rozsáhlým investičním akcím. Jedná se o několik programů, kterými státní rozpočet zabezpečuje oblast kultury, přičemž tyto programy postupně vznikaly na základě požadavků MK. V roce 1995 vznikl první program Pořízení a technická obnova investičního majetku knihoven, muzeí, galerií a divadel v působnosti MK, vedený pod evidenčním číslem 334 010. V současné době mohou příspěvkové organizace zaměřené na umění čerpat z programů Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních kulturních zařízení (234 110), Reprodukce investičního majetku v rámci působnosti MK, Náhrada objektů vydaných v restitucích (334 070). Vedle toho potom existují i další programy zaměřené na ochranu kulturních památek a kulturního dědictví.

V letech 1995–2004 plynul největší díl státních investičních dotací do muzeí, galerií a památníků – celková hodnota činila 2,9 miliardy Kč (do této částky jsou zahrnuty i subjekty, které nejsou zaměřeny přímo na umění, jako např. Národní muzeum, Národní zemědělské muzeum, Národní technické muzeum, Památník Tereziína apod.). Nejrozsáhlejší investiční akce však proběhly v Národní galerii v Praze, která dokončila Veletržní palác, zrekonstruovala Palác Kinských, započala rekonstrukci Schwarzenberského paláce, obnovila klášter sv. Anežky České a obnovila vnější plášť a kanalizaci česko-slovenského pavilonu v Benátkách

v celkové hodnotě 674 007 tisíc Kč. Národní galerie v Praze v současnosti pokračuje v investičních akcích rekonstrukcí Schwarzenberského a Salmovského paláce. Rovněž Moravská galerie v Brně provedla rekonstrukci Místodržitelského paláce a dostavbu Pražákova paláce v celkové hodnotě 243 794 tisíc Kč. Uměleckoprůmyslové museum na rekonstrukce svých objektů vynaložilo ze státního rozpočtu 107 596 tisíc Kč. Památník národního písemnictví získal 41 831 tisíc Kč na rekonstrukci Letohrádku Hvězda a Hájanky.

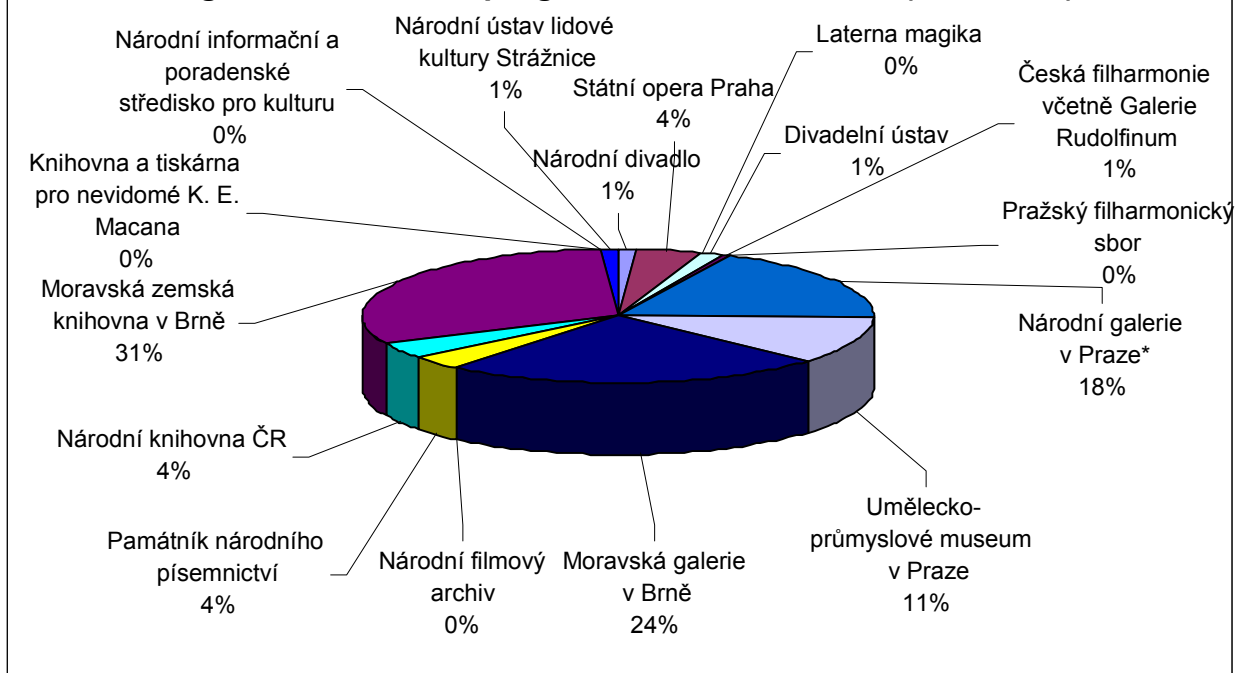
Nejrozsáhlejším investičním projektem uplynulých deseti let byla výstavba nové budovy Moravské zemské knihovny v Brně za 500 114 tisíc Kč, vedle toho Národní knihovna ČR na opravy Klementina, Zámku Filipov a depozitáře v Hostivaři získala 269 539 tisíc Kč. Třetím podpořeným knihovním subjektem byla Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, která získala na nákup domu ve Smečkách 15 milionů Kč.

Vedle toho jsou relativně nízké částky investované do divadel zřizovaných státem. Státní opera Praha získanou dotaci použila na výkup pozemku, opravy a obnovy v celkové výši 78 393 tisíc Kč a 24 927 tisíc použilo Národní divadlo na opravu krovu kostela sv. Anny, objektu Stavovského divadla, ateliérů, dílen a historické a provozní budovy Národního divadla. Rozsáhlá oprava budov Národního divadla i Státní opery Praha je již plánována.

Některé příspěvkové organizace MK z těchto programů nečerpaly vůbec: Národní filmový archiv, který v Praze nemá vlastní budovu, (což jeho investiční možnosti zásadně omezuje); Pražský filharmonický sbor, který rovněž nemá vlastní budovu (sídlí v Národním domě na Vinohradech, který je v majetku Státního fondu kultury) a Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), které je rovněž v pronájmu. Vedle toho však existuje program regionálního charakteru, v němž mohou regionální instituce čerpat z programu Podpora rozvoje a obnovy materiálně technické základny regionálních kulturních zařízení. V rámci tohoto programu spravuje MK pouze ty prostředky na investiční akce, které do něj byly zařazeny na základě pozměňovacích návrhů členů Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky k návrhu zákona o státním rozpočtu.

Dotace MK v letech 2000–2004 stávajícím příspěvkovým organizacím v rámci programového financování (ISPROFIN)

Přehled dotací MK stávajícím příspěvkovým organizacím s působností v oblasti umění v letech 2000–2004 z Informačního systému programového financování (ISPROFIN) – investiční a neinvestiční prostředky v tisících Kč

	2000	2001	2002	2003	2004	2000–2004
Národní divadlo	2 000	2 488	3 959	0	1 860	10 307
Státní opera Praha	2 100	10 163	15 477	8 188	0	35 928
Laterna magika	0	0	0	0	0	0
Divadelní ústav				4 805	6 600	11 405
Česká filharmonie včetně Galerie Rudolfinum	0	0	0	4 369	900	5 269
Pražský filharmonický sbor	0	0	0	0	0	0
Národní galerie v Praze	11 537	1 074	8 070	94 138	41 800	156 619
Umělecko-průmyslové museum v Praze	22 500	17 200	13 361	37 757	6 978	97 796
Moravská galerie v Brně	122 853	84 065	0	0	0	206 918
Národní filmový archiv	0	0	0	0	0	0
Památník národního písemnictví	2 585	615	2 153	4 249	21 272	30 874
Národní knihovna ČR	9 810	0	3 000	18 682	0	31 492
Moravská zemská knihovna v Brně	236 683	30 656	0	912	0	268 251
Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana	0	0	0	0	0	0
Národní	0	0	0	0	0	0

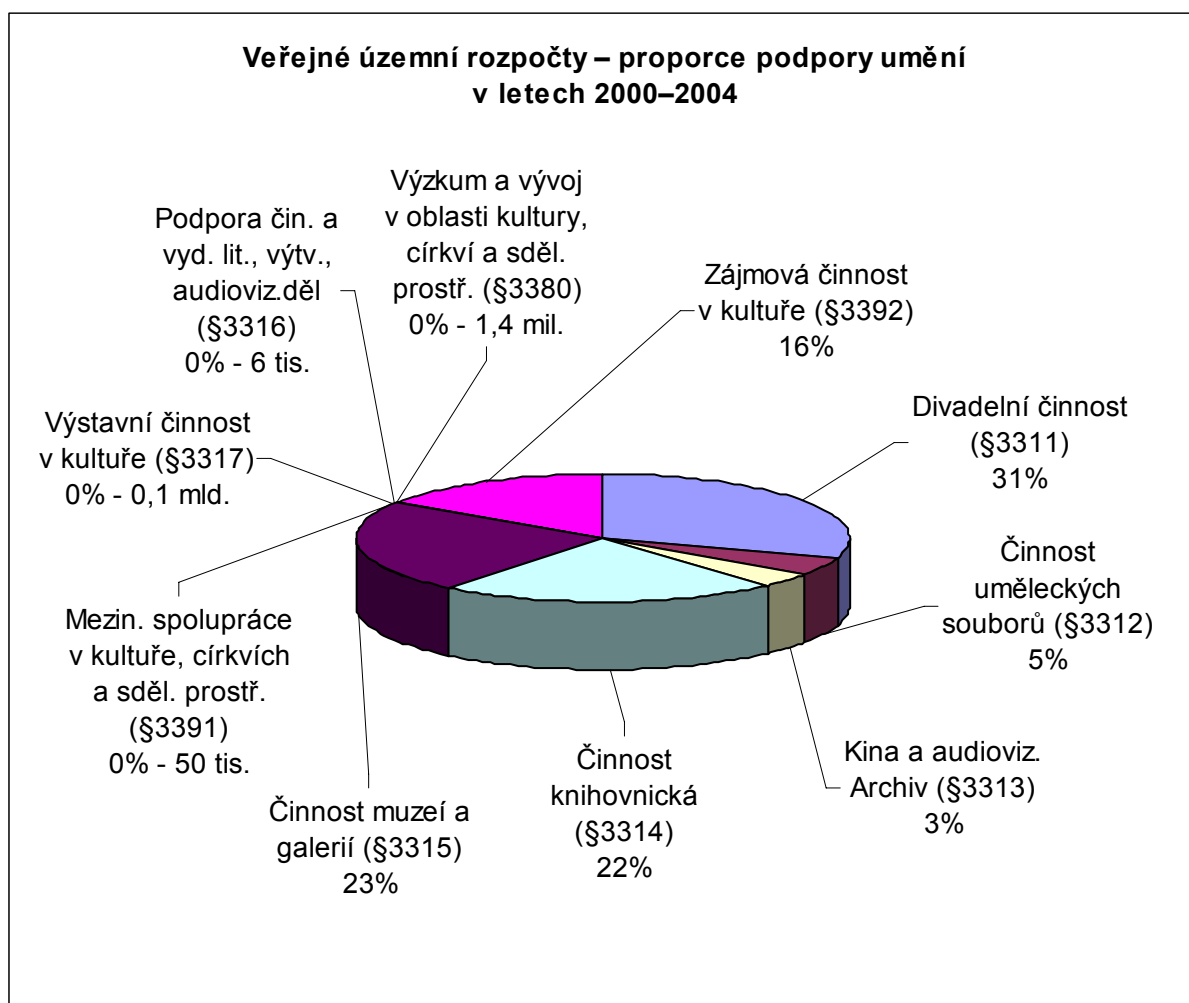
informační a poradenské středisko pro kulturu						
Národní ústav lidové kultury Strážnice	1 000	1 200	1 200	3 000	2 200	8 600
CELKEM						863 459

Neukončené případy

V neposlední řadě je však třeba konstatovat, že privatizace, likvidace a rušení organizací zřízovaných MK ještě nebyly zcela ukončeny. Od roku 1998 probíhala likvidace či privatizace posledních 21 organizací, z nichž do roku 2005 nebylo zlikvidováno Výstavnictví s.p. a také organizace, které se vracejí z konkurzního řízení zpět do likvidace s tím, že správcové konkurzních podstat většinou neponechávají likvidátorům dostatečné finanční prostředky k dokončení privatizace, tj. až do zajištění výmazu organizace z obchodního rejstříku. Mezi tyto organizace patří Filmový průmysl s.p. v likvidaci; Kniha s.p. v likvidaci (Brno); Kniha s.p. v likvidaci (Liberec); Knižní velkoobchod s.p. v likvidaci a Ústředí uměleckých řemesel v likvidaci. Mimoto jsou v procesu privatizace stále ještě Umělecká řemesla Brno, kde je neukončený restituční spor od roku 1992.

Přehled likvidovaných a privatizovaných organizací od roku 1998	Stav ke konci roku 2004
Avicenum zdravotnické nakladatelství	
Čs. film export n. p.	
Edition Supraphon s. p.	
Filmový průmysl s. p.	V likvidaci – konkurz
Kniha s. p. Brno	V likvidaci – konkurz
Kniha s. p. České Budějovice	
Kniha s. p. Liberec	V likvidaci – konkurz
Kniha s. p. Olomouc	
Kniha s. p. Pardubice	

Kniha s. p. Plzeň	
Knižní velkoobchod s. p.	V likvidaci – konkurz
Odeon n. p.	
Pragokonzert	
Projektová a inženýrská organizace kultury s. p.	
Státní nakladatelství technické literatury n. p.	
Středočeské nakladatelství a knihkupectví s. p.	Vymazáno z OR
Umělecká řemesla Brno	V privatizační fázi
Ústředí lidové umělecké výroby	
Ústředí uměleckých řemesel	V likvidaci – konkurz
Výstavnictví s. p.	V likvidaci
Zahraniční literatura	Vymazáno z OR

Zdroj: Financování kultury z veřejných rozpočtů 2004. Praha: NIPOS, 2005

Naproti tomu podpora činnosti a vydávání literárních, výtvarných a audiovizuálních děl, dále potom výzkum a vývoj v oblasti umění apod. nejsou z veřejných územních rozpočtů podporovány takřka vůbec. Tato praxe jasně ukazuje, kterým směrem se má v příštích letech podpora umění ze státního rozpočtu ubírat, respektive v kterých oblastech nelze očekávat, že územní samosprávné celky převezmou zásadní roli v podpoře umělecké oblasti. Jinými slovy lze předpokládat, že MK ponese i v budoucnu zásadní díl zodpovědnosti právě v oblasti podpory nakladatelské a vydavatelské činnosti, vývoje a výzkumu (tedy v oblasti inovace a experimentu) a zahraniční spolupráce v oblasti umění.

Příspěvkové organizace MK

MK si ponechalo pouze klíčové organizace národního charakteru. Z celkového současného počtu 31 příspěvkových organizací zřizuje MK nadále 13 muzeí (různého zaměření), 2 galerie, 3 památníky, 3 knihovny, 4 divadelní a 2 hudební organizace, 1 filmový archiv, 1 informační a poradenské středisko, 1 ústav lidové kultury a 1 památkový ústav. V roce 2002 proběhla aktualizace statutů a zřizovacích listin příspěvkových organizací MK, jež se nyní mohou samofinancovat z příjmů vedlejších činností a z účelného využívání svěřeného majetku, a to díky změně rozpočtového určení příjmů z pronájmů nemovitého státního majetku (zákon č. 187/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů - rozpočtová pravidla, ve znění zákona č. 493/2000 Sb. a zákona č. 141/2001 Sb.). MK si tak v oblasti umění ponechalo takové příspěvkové organizace, které plní jedinečné a klíčové role v jednotlivých oblastech umění, a to i s ohledem na péči o kulturní dědictví: Českou filharmonii, Divadelní ústav, Knihovnu a tiskárnu pro nevidomé K. E. Macana, Moravskou galerii v Brně, Moravskou zemskou knihovnu v Brně, Národní divadlo, Národní filmový archiv, Národní galerii v Praze, Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, Národní knihovnu ČR, Národní ústav lidové kultury, Pražský filharmonický sbor, Památník národního písemnictví, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi a Muzeum romské kultury. Výjimku v systémovosti tvoří Státní opera Praha, neboť operní soubor je součástí Národního divadla, a MK tak zřizuje dva operní soubory v jednom městě; dále Laterna magika, která neprošla procesem transformace a zůstala i nadále příspěvkovou organizací MK, i když v poměru k ostatním příspěvkovým organizacím s podstatně menší finanční podporou.

Příspěvkové organizace jsou i nadále klíčovým nástrojem státní kulturní politiky financované ze specifické rozpočtové položky určené pro tyto organizace. MK věnuje zhruba čtvrtinu svého rozpočtu na činnost zřizovaných příspěvkových organizací s působností v oblasti umění. Jejich výhradní postavení není dáno pouze jedinečným majetkem, který představuje zejména sbírky, fondy, archivy a reprezentativní budovy a se kterým tyto organizace hospodaří, ale i způsobem řízení a financování.

Statutárním orgánem všech příspěvkových organizací je ředitel, kterého jmenuje ministr na doporučení výběrové komise, a to zejména na základě jeho koncepce k naplnění poslání dané organizace vymezené jejím statutem. Zřizovatel určuje roční výši příspěvku na činnost všech příspěvkových organizací. Do jejich dramaturgie téměř nezasahuje a pouze malou část

finančních prostředků váže na konkrétní činnosti (zejména souvisejícími s kulturněhistorickými výročími či událostmi), na kterých má stát přednostní zájem. Příspěvkové organizace každoročně vydávají výroční zprávy, které předkládají nejen zřizovateli, ale i zveřejňují na svých internetových stránkách. Jednotná pravidla pro sestavování těchto zpráv, upravuje nový právní předpis - vyhláška č. 323/2005 Sb., kterou se stanoví obsah roční zprávy, a která nabyla účinnosti dnem 29. srpna 2005.

2.2.2 SWOT analýza ³⁶

Silné stránky

Mezi silné stránky českého kulturního prostředí dotázaní zařazovali **existující způsoby financování a ekonomické podpory** prostřednictvím dotací z prostředků Ministerstva kultury, krajů a Evropské unie sloužících na podporu činností organizací působících v oblasti kultury, profesionálních i amatérských aktivit (uváděny byly obnova kulturních památek a památková péče, rozvoj živé kultury, podpora orchestrů a divadel, knihoven, tance, publikační činnosti a literatury a spojení s cestovním ruchem). Uvedené dotační a grantové tituly byly některými subjekty hodnoceny jako dobře strukturované, systematické a odborně posuzované. Pozitivně byl v tomto ohledu hodnocen také zájem politických špiček na dosažení 1% ze státního rozpočtu na kulturu a přesun pravomocí z Ministerstva kultury ČR na kraje.

Za silnou stránku byly označeny **stávající kulturní aktivity a zlepšující se infrastruktura kulturních organizací** různého charakteru, včetně nestátních neziskových a privátních (knihovny, divadla, orchestry, muzea, filmové přehlídky a festivaly, ...), jejich hustá síť, pluralita nabídky a široké spektrum činností a kvalitních služeb, které zvyšují dostupnost kultury.

Kulturní rozvoj spojený s **využíváním informačních a komunikačních technologií** je subjekty působícími v oblasti českého kulturního prostředí považován za silnou stránku s ohledem na nově nabízené možnosti v této oblasti. Ty jsou spojeny především s rozšiřováním internetu a digitalizace, které zvyšují přístupnost pro odbornou i širokou veřejnost i pro lidi se specifickými potřebami. Rovněž umožňují nové formy výzkumu a jednotných informačních systémů a databází v různých oblastech. Do této kategorie lze zařadit také vznik a aktualizaci nejrůznějších koncepčních a rozvojových dokumentů a strategií.

Dále byla mezi silné stránky české kultury zařazena existující **spolupráce** s dalšími kulturními a společenskými organizacemi, obcemi, sdruženími obcí, nestátními neziskovými

---

³⁶ Uvedená SWOT analýza je součástí Podkladové studie ke Státní kulturní politice na léta 2009 – 2014, kterou zpracovávala Universita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra kulturologie ve spolupráci s Ministerstvem kultury ČR v roce 2007 a jež vznikala na základě souhrnné analýzy odpovědí zástupců hlavních subjektů působících v oblasti kultury v České republice. Osloveny byly jak jednotlivé kraje a Hlavní město Praha, tak celé spektrum kulturních institucí. Aktéři výzkumu odpovídali na to, které vnější a vnitřní faktory v současnosti působí příznivě nebo nepříznivě na rozvoj kultury v oblasti jejich působnosti.

organizacemi i podnikatelskými subjekty na krajské, národní i mezinárodní úrovni. Prostřednictvím této spolupráce probíhá výměna zkušeností, půjčování exponátů a nabízí rovněž možnost konfrontace zejména mladých umělců s okolním světem.

Za silnou stránkou české kultury jsou také označovány **existující vzdělávací instituce** a jejich školní, mimoškolní i volnočasové aktivity v různých oblastech (umění, knihovnictví, informační technologie, apod.), rovněž využívání nových osvětových a vzdělávacích programů a stále vzrůstající zájem o proces celoživotního vzdělávání vedoucí ke zvyšující se vzdělanosti české populace. Kladně hodnoceno je v tomto ohledu také propojování a spolupráce různých vzdělávacích subjektů na rozmanitých projektech.

Slabé stránky

Ačkoliv jsou financování a ekonomické nástroje podpory považovány také za silné stránky, zároveň patří mezi nejvýznamnější slabiny českého kulturního prostředí. V tomto ohledu je nejčastěji zmiňován celkový **nedostatek finančních prostředků** ve všech směrech a oborech a na všech úrovních. Uváděna je zejména problematičnost stávajících státních dotací s ohledem na krátkou dobu trvání (jednoleté granty, které navíc získávají pouze nejviditelnější soubory a osobnosti) a jejich pozdní udílení. Stávající grantový systém je označován jako nedostatečný a nestabilní a často také za netransparentní. Podle respondentů chybí jasná kritéria, za kterých lze granty na činnost v oblasti kultury získat (platí zejména pro Evropské fondy), definování uznatelných nákladů a konkrétně stanovených cílů a kritérií pro jejich plnění. Dále byla zmiňována zejména nedostatečná podpora občanských sdružení, vývozu české kultury a umění do zahraničí a lokálních kulturních center a absence grantové spolupráce Ministerstva kultury ČR a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a daňového zvýhodnění podnikatelského i veřejného sektoru. Na druhou stranu byla ovšem konstatována nemožnost stanovit jednoznačná hodnotící kritéria ve specifické oblasti kultury.

Kulturní rozvoj spojený s využíváním informačních a komunikačních technologií je subjekty působícími v oblasti českého kulturního prostředí zároveň považován také za slabou stránku. V této souvislosti je často zmiňován **zastaralý stav technického vybavení**, pomalu postupující **proces digitalizace** a celkově **nízká úroveň modernizace**, která neumožňuje aktivně reagovat na nové potřeby uživatelů. Uváděna byla také dlouhodobá absence kulturní politiky a stanovení a podpora hlavních priorit na státní i krajské úrovni a chybějící systém evaluace.

Nedostatečné **spektrum kulturních aktivit** pro určité segmenty populace a **nevyhovující infrastruktura** (například bariérovost), prostorové zázemí nebo jeho absence jsou mezi respondenty vnímány jako slabiny. Zmiňovány byly například chybějící doprovodné služby u péče o památky, absence centrálního informačního systému, koordinace kulturních akcí a další (neexistence trhu s uměním, malá podpora současného tance a jeho institucí, problém filmových archiválií, atd.).

Za slabou stránku české kultury je považován její **management**. Zdůrazňována byla především fluktuace nebo nedostatek odborníků zejména na vyšších postech, jejich finanční podhodnocování, personální poddimenzovanost. Na straně Ministerstva kultury ČR byla

kritizována jeho byrokracie a málo přehledná organizační struktura a nekompetentní přístup k přípravě čerpání strukturálních fondů EU a neexistence koordinace státní kulturní politiky s kulturními politikami krajů.

Obecně **malý zájem o kulturu** a povědomí o ní je respondenty pocíťován zcela pochopitelně jako slabina. Nízké povědomí o kultuře v různých oblastech (uváděna byla soudobá hudba, literatura, památková péče) a zájem o ní je v tomto ohledu spojován jak s běžnou populací, tak s chováním politiků a zejména celostátních médií (především co se týče regionálních aktivit). Pocíťována je rovněž všeobecně nízká úcta k duševnímu vlastnictví, podceňování kulturních potřeb člověka a významu kultury jako sociálního a ekonomického pilíře udržitelného rozvoje a její role při prevenci sociálně patologických jevů.

Chybějící nebo stávající nepružná **legislativa** v oblasti kultury je považována za slabou stránku. V tomto ohledu byla nejčastěji zmiňována problematičnost autorského a památkového zákona především v souvislosti s vymahatelností práva při jejich porušování a absence legislativního prostředí podporujícího donátorské aktivity nestátních subjektů. Dále byla uváděna problematičnost statutu veřejné prospěšnosti a neexistence přesného vymezení působnosti nestátních neziskových a příspěvkových organizací oproti podnikatelským subjektům.

Hrozbou také je, že chybí koncepce, legislativa i technické zajištění pro trvalé uchování a zpřístupnění kulturního a vědeckého dědictví, které vzniká a je prezentováno pouze v digitální podobě.

Příležitosti

Role kulturního kapitálu, jež je jako příležitost pro českou kulturu označován nejčastěji, je na jedné straně spojována s **lidskými zdroji** (přítomnost vysokých škol, uznávané umělecké osobnosti, pěstování živé kultury a tradice např. v oblastech filmu, literatury i veřejnoprávních médií) a na straně druhé především s existencí a vysokou koncentrací **historických památek**, které jsou formovány do přirozených kulturních center s často neopakovatelným geniem loci.

Geografická poloha se respondentům z příhraničí jeví jako příležitost zejména s ohledem na sousedství s dalšími evropskými regiony umožňující spolupráci. Respondenti sídlící v Praze, případně ti, kteří považují dostupnost do Prahy ze svého sídla za snadnou, zase oceňují

možnost podílet se na aktivitách hlavního města, které patří mezi turisticky nejnavštěvovanější destinace České republiky.

Za příležitost v oblasti kultury jsou označovány také **infrastruktura a kulturní aktivity** dalších subjektů (měst a obcí, nejrůznějších sdružení, neziskových organizací) na krajské, národní i evropské úrovni, které rozšiřují stávající nabídku kulturního vyžití a možností trávení volného času (jmenováno bylo například pěstování tradic i živé kultury nebo existující spektrum přehlídek a festivalů).

Z hlediska příležitostí je kulturním potencionálem označováno především **bohatství kulturního dědictví** hmotného, movitého i nemovitého v různých oblastech lidské činnosti (rozmanitost sbírkových fondů Národní galerie, uměleckých památek nebo dlouhá tradice českého divadla se svým politicko-občanským rozměrem, atd.). V tomto ohledu je rovněž zmiňován i zatím nepříliš využívaný ekonomický potenciál českého umění a kultury.

Jako příležitost pro českou kulturu byl zájem a **povědomí o ní** označován zejména v souvislosti s jistou mírou vyspělosti české populace, patriotismem a úctou (například o české filmy, kulturní dědictví a také kladný vztah některých obcí k podpoře kultury).

Ačkoliv jsou na jedné straně **financování a ekonomické nástroje** podpory kultury označovány pro české kulturní prostředí hrozbou, na druhé straně se jeví rovněž také jako **příležitost**. V tomto ohledu jsou zmiňovány existující dotační tituly Ministerstva kultury ČR, dotační politika některých měst a obcí a také příchod nových investorů a prostředky ze zahraničí (např. forma stipendií pro literární překladatele).

Možnost **spolupráce** s dalšími subjekty je spatřována jako příležitost pro české kulturní prostředí zejména v souvislosti s otevřením hranic a se vstupem České republiky do Evropské unie. Zmiňováno je především rozvíjení spolupráce s partnerskými městy, přeshraniční spolupráce nebo další kontakty v celosvětovém měřítku.

Hrozby

Hrozbou pro české kulturní prostředí ze z hlediska kategorie financování a ekonomických nástrojů podpory kultury je označován **nedostatek fondů**, případně **málo datačních titulů** státu či celkový **nedostatek finančních prostředků** na živou kulturu i kulturní dědictví vzhledem ke stále se zvyšujícím nákladům (například vzrůst cen výtvarného umění, realizace kulturních akcí, péče o sbírky, apod.). Zmiňována je rovněž nutnost předfinancování některých projektů či složitá administrace nebo zásahy státu do administrace krajů. Respondenti mezi hrozby zařazovaly stále nevyřešené církevní restituce a další financování církví a jejich majetku, ale také chybějící zkušenosti s propojováním kultury a ekonomických činností (metodika), vysoké poplatky OSA a DILIA či daňové pobídky pro investice do kinematografických děl. Zároveň je však konstatováno, že v tomto ohledu nelze vytvořit model podpory kultury, který by vyhovoval všem subjektům v této oblasti působících a používat pouze objektivní kritéria při hodnocení rozpočtů jejich projektů.

Pro české kulturní prostředí představuje hrozbu **špatně nastavený systém státní památkové péče a obnovy památkového fondu** (jeho nepružnost a neprůhlednost), případně přímo absence dlouhodobého plánu a výzkumu, který by sloužil k jeho záchraně. Zmiňován je současný stále se zhoršující stav hmotného kulturního dědictví (především sakrálního charakteru), jeho evidence, absence posudkových komisí a podmínek péče o památkově chráněná území.

Pokud je kategorie zájmu o kulturu a povědomí o ní označována jako hrozba pro české kulturní prostředí, je definována především soudobou **hodnotovou orientací obyvatel**, v níž kultura obecně, kulturní dědictví nebo kultura jazyka není prioritní oblastí zájmu. Konkrétně je v tomto ohledu zmiňován nedostatečný vztah ke kultuře u politické reprezentace napříč celým spektrem, manažerů, médií a také mladé generace (například poklesem jejího zájmu o vážnou hudbu). Tato oblast je také spojována s obecným trendem stárnutí populace, jehož důsledkem jsou například nutné změny v nabídce informačních a knihovnických služeb. Zmiňováno bylo v tomto ohledu také podceňování kultury jako ekonomického faktoru.

Z hlediska hrozeb je proces **globalizace** a postupné ztráty nejen národní identity spojován především s komercializací českého kulturního prostředí a konzumerismem, na kterém se podle respondentů významně podílí především hromadné sdělovací prostředky. Média se

orientují zejména na komerční produkci, která může vést k nežádoucí unifikaci globálního vkusu. V této souvislosti jsou také zmiňovány limity českého trhu, jeho schopnost obstát v konkurenci se zahraničím a také zvyšování cen pozemků v historických částech měst a jeho negativní dopady.

3 Identifikace objektů výzkumu

Pokud bychom při identifikaci objektů analýzy vycházeli z oborového rozlišení je možné v tomto případě použít každoročně vydávanou Statistiku kultury, jejímž vydavatelem je Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS). Předmětem statistiky kultury je zjišťování údajů o činnosti kulturních zařízení zřizovaných Ministerstvem kultury České republiky, dalšími orgány státní správy, kraji, obcemi, městy, občanskými sdruženími dle zákona 83/90 Sb., obecně prospěšnými společnostmi, církvemi, podnikatelskými subjekty aj.³⁷

Každoročně jsou podrobně šetřeny následující obory: audiovizuální díla, divadla, galerie, muzea a památníky, hudební soubory, hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelný, veřejné knihovny, památkové objekty zpřístupněné za vstupné, výstavní činnost v oblasti profesionálního výtvarného umění a architektury, vydavatelská činnost (neperiodické publikace a periodický tisk). NIPOS rovněž disponuje z podrobnými databázemi institucí s kontaktními údaji podle oboru působnosti.³⁸

Divadla

V adresáři jsou zařazena divadla s vlastním souborem zřizovaná orgány státní správy a městskými či obvodními úřady, dále divadla a divadelní seskupení zřizovaná podnikateli, podnikatelskými subjekty, občanskými sdruženími a jinými subjekty a divadla bez vlastního profesionálního souboru. Celkem je v adresáři 267 divadel.

Knihovny

Součástí adresáře jsou veřejné knihovny, které jsou v přímém řízení Ministerstva kultury ČR, orgánů státní správy, obcí a měst. V současné době adresář obsahuje pouze kontakty na knihovny pověřené regionálními funkcemi (statistika).

---

³⁷ Více viz. : <http://www.nipos-mk.cz/>

³⁸ Více viz. <http://www.nipos-mk.cz/cik/adresar.asp?id=5>

Kulturní domy a střediska

Adresář obsahuje kontakty na kulturní domy, střediska, osvětové besedy, atp. a to jak s vlastními prostory, tak bez vlastních prostor pro pořádání akcí nebo také objekty bez pořadatelských pracovníků. Celkem je v databázi kontaktů zařazeno 432 těchto institucí.

Muzea a galerie

Zařazena jsou Muzea výtvarných umění (galerie), mimo prodejních, jejichž zřizovateli jsou: Ministerstvo kultury ČR, ústřední orgány jiných resortů, další orgány státní správy, obce, města, občanská sdružení dle zákona 83/90 Sb., obecně prospěšné společnosti, církev, podnikatelé a jiné subjekty. Dále jsou zde zařazeny kontaktní údaje na muzea a památníky, jejichž zřizovateli jsou Ministerstvo kultury ČR, ústřední orgány jiných resortů, další orgány státní správy, obce, města, občanská sdružení dle zákona 83/1990 Sb., obecně prospěšné společnosti, církev, podnikatelé a jiné subjekty. Celkem se součástí databáze 762 těchto objektů.

Občanská sdružení

Adresář obsahuje kontaktní údaje na občanská sdružení s kulturním zaměřením, registrovaná na Ministerstvu vnitra ČR podle zákona č. 83/1990 Sb. Součástí mohou být i údaje již zaniklých sdružení, protože mnohá se zapoměla z evidence odhlásit. Celkem jich v databázi figuruje 18.867.

Památky

V adresáři jsou zařazeny památkové objekty v České republice zpřístupněné návštěvníkům za vstupné, jejichž zřizovateli jsou Ministerstvo kultury ČR, Národní památkový ústav a jeho územní pracoviště, ústřední orgány jiných resortů, další orgány státní správy, obce, města, občanská sdružení dle zákona 83/90 Sb., obecně prospěšné společnosti, církev, podnikatelé a jiné subjekty. Adresář obsahuje celkem 294 objektů tohoto typu.

Pokud bychom chtěli objekty analýzy vymezit bez ohledu na obor působnosti, můžeme definovat pět typů subjektů. První z nich jsou **stavovské organizace působící ve sféře umění** (jako jsou například Obec spisovatelů a její regionální odnože, SAI, Unie výtvarných umělců a její regionální odnože, Unie symfonických orchestrů, Svaz knihovníků a informačních pracovníků, Unie Pěveckých sborů, Svaz knihkupců, atd.). Druhou skupinu potom tvoří **jednotlivé instituce neziskového sektoru** (divadla, orchestry, galerie, umělecké školy, včetně vybraných subjektů neprofesionální scény). Dalším typem jsou **jednotlivé subjekty kulturního průmyslu** (jako jsou například filmoví producenti, nakladatelé, distributoři, umělecké agentury atp.). Další kategorií jsou zástupci **odborné veřejnosti** (akademici, zástupci médií, nezávislí konzultanti, atp.). Poslední největší skupinu objektů analýzy tvoří **obecná veřejnost**.

4 Návrh systému výzkumu

Z výše uvedeného je patrné, že přes existující koncepci výzkumu v resortu kultury stávající systém zdaleka nepostačuje, a ani nemůže postačovat, současným informačním nárokům a tedy ani k vytvoření Programu zmapování a analýzy potřeb umění, kulturních a kreativních průmyslů v ČR a transferu mezinárodních zkušeností. Základním problémem přitom není ani tak nedostatek finančních prostředků a už vůbec nedostatek odborných kapacit.

V současné době v resortu kultury neexistuje centrální výzkumné pracoviště, v jehož gesci by byly oblasti, které jsou předmětem této studie, tedy:

- identifikace předmětů výzkumu, tedy potřeby organizací a institucí umění, kulturních a kreativních průmyslů;
- identifikace objektů výzkumu;

a dále

- poskytování platformy pro výměnu informací jednak mezi organizacemi a institucemi v resortu kultury, jednak mezi vědeckými, výzkumnými a akademickými institucemi, které v resortu působí anebo se kulturou zabývají;
- vedení centrální databáze výsledků výzkumů, sestavování časových řad, odhady trendů ap.;
- zkoumání ekonomických aspektů kultury, organizací, institucí, kreativních a kulturních průmyslů až do úrovně jednotlivých projektů a jejich výstupů, výsledků a dopadů:
- řadu aktuálních témat na úrovni základního i aplikovaného výzkumu.

Institucionalizace výzkumu v resortu kultury by v tomto případě zdaleka nemusela znamenat vytvoření nové instituce jako takové. Nabízí se využít některé ze stávajících institucí v resortu, které se některými parciálními výzkumnými tématy zabývají nebo v minulosti zabývaly (např. NIPOS, Institut umění apod.) a rozšířit jejich organizační strukturu žádoucím způsobem.

Je také patrné, že výzkumné resp. informační potřeby organizací a institucí umění, kulturních a kreativních průmyslů jsou velmi různorodé a jejich přístupy se navzájem liší. Stejně tak různorodé jsou výše uvedené problémy. Z toho pak vyplývá, že toto pracoviště není možné strukturovat oborově, ale naopak průřezově.

Z výše uvedeného tedy vyplývá následující náčrt organizační struktury pracoviště:

- organizační jednotka komunikace (poskytuje komunikační platformu pro diskusi mezi institucemi a organizacemi v resortu, mezi odbornými, vědeckými a akademickými pracovišti, vede databázi výsledků průzkumů apod.);
- organizační jednotka společenskovední (zabývá se teoretickými otázkami vývoje kultury, řeší společenskovední aspekty kultury na úrovni základního i aplikovaného výzkumu);
- organizační jednotka ekonomiky kultury (zabývá se ekonomickými otázkami kultury do úrovně vyhodnocování ekonomických aspektů projektů v oblasti kultury, jejich výstupů, výsledků a dopadů).

Z rámcově naznačených úkolů jednotlivých organizačních jednotek vyplývá, že soustředění takto koncentrovaných odborných kapacit do jednoho pracoviště daleko přesahuje možnosti jakékoli instituce. Toto soustředění by bylo skutečně nejen krajně obtížné, ne-li nemožné, ale dokonce i kontraproduktivní.

Daleko výhodnější je využít stávajících odborných kapacit formou pružných, ad hoc sestavovaných týmů podle aktuálně řešené problematiky. Role pracoviště by se tak posunula spíše do oblasti koordinace práce jednotlivých odborných týmů. Takto koncipované pracoviště by se tak stalo zárukou efektivního využití odborných kapacit, zabránilo by vznikům redundancí, zabezpečilo komunikaci mezi jednotlivými subjekty činnými v oblasti kultury a v neposlední řadě by se stalo „pamětí“ v oblasti výzkumu kultury. Současně by však jeho nároky na personální obsazení mohly zůstat poměrně skromné.

Toto uspořádání by pak mohlo znamenat záruku nejefektivnějšího použití kombinace moderních metod a technik a její využití skutečně průřezově (např. standardní kvantitativní metody sociologického výzkumu v kombinaci s ekonometrickými metodami, případně jejich doplnění kvalitativními výzkumnými metodami či použití metod z oblasti sociální psychologie ap.)

5 Rešerše základních materiálů :

5.1. Seznam základních materiálů

- Dohnalová, L. Zaklínadla v kulturní politice: A2 kulturní týdeník, 29.8. 2007, R. III, č.35, s. 19
- Cikánek, M. (2007) Ekologie kultury in A2 číslo 40/2007
- Cikánek, M. (2007) Go, Culture, Go! in A2 číslo 32/2007
- Cikánek, M. (2007) Proč podporovat kulturu? Je to ekonomicky výhodné in A2 číslo 37/2007
- Cikánek, M. (2007) Proč podporovat kulturu? Je užitečná in A2 číslo 38/2007
- Cikánek, M. (2007) Proč podporovat kulturu? Je krásná in A2 číslo 39/2007
- Cunningham, S. The Evolving Creative Industries: from original assumptions to contemporary interpretations, přepis přednášky v QUT Brisbane, 2003
- The Economy of Culture (2006) studie připravená KEA European Affairs pro Evropskou komisi
- Giboda, M. Inovace, nebo kreativita? Ateliér, 3.5. 2007, r.20, č. 9, s.2
- Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 – 2008, Ministerstvo kultury ČR, 2008
- Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013, Ministerstvo kultury ČR, 2006
- Kreativní sektor - motor diverzity, růstu a pracovních míst v Evropě, Evropská kulturní nadace, 2005
- Mercer, C. : The Economic Significance of the Cultural and Creative Industries in Swindon, (podklady k přednášce na konferenci Creative Cities), 2008
- Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015, Ministerstvo kultury ČR, 2008
- Podkladová studie ke Státní kulturní politice na léta 2009 – 2014, Filozofická fakulta, Katedra kulturologie, Ministerstvo kultury ČR, 2007
- Sborník statí o kultuře 1998 - 2003, Ministerstvo kultury ČR, 2004
- Statistika kultura 2007, NIPOS, 2008
- Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014, Ministerstvo kultury ČR, 2008
- Vstupní analýza současných vazeb trhu práce se sektorem kultura (MPSV), řešitel Institut umění - Divadelní ústav
- The Work Foundation (2007) Staying Ahead. The Economic Performance of the UK's Creative Industries. www.theworkfoundation.com

5.2. Anotace základních materiálů

<i>Název</i>	Ekologie kultury
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 40/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Komentář ke knize Johna Holdena <i>Capturing Cultural Value</i> zabývající se teoriemi trvale udržitelného rozvoje a jejich aplikací na oblast kultury. Zachování dosažené úrovně kulturní diverzity je základní podmínkou pro vznik dalších pozitivních dopadů kultury na společnost.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/40/ekologie-kultury
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Ekologie kultury
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 40/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Komentář ke knize Johna Holdena <i>Capturing Cultural Value</i> zabývající se teoriemi trvale udržitelného rozvoje a jejich aplikací na oblast kultury. Zachování dosažené úrovně kulturní diverzity je základní podmínkou pro vznik dalších pozitivních dopadů kultury na společnost.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/40/ekologie-kultury
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Ekonomika a kultura. Partnerství pro 21. století
<i>Autor</i>	Kesner, Ladislav (ed.)
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	o.p.s. Praha – Evropské město kultury 2000
<i>Typ materiálu</i>	Sborník
<i>Rok vydání</i>	2000
<i>Anotace</i>	Sborník z mezinárodní konference o rozvoji kulturních zdrojů a kulturního kapitálu. Publikace zahrnuje příspěvky zaměřené na problematiku kulturního kapitálu, udržitelného rozvoje, kulturní politiky, vztah kultury a ekonomiky, investice do kultury, úlohu kultury při obnově a rozvoji lokalit a měřitelnosti efektivity ochrany kulturního dědictví a sociokulturního potenciálu.
<i>Dostupnost</i>	
<i>Poznámky</i>	Konference byla realizována jako součást projektu „Praha – Evropské město kultury 2000“ v Praze ve dnech 22.-23.9. 2000

<i>Název</i>	From Economy to Ecology: A Policy Framework for Creative Labour
<i>Autor</i>	Mirjam Gollmitzer, Dr. Catherine Murray, PhD
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Centre of Expertise on Culture and Communities
<i>Typ materiálu</i>	Podklady k prezentaci
<i>Rok vydání</i>	Březen 2008
<i>Anotace</i>	Autorky se ve svém příspěvku, který proběhl v rámci konference „Canadian Conference of the Arts“ zabývají definicemi a různými modely kreativní ekonomie, mapováním kreativní pracovních sil v Kanadě a politikou, která by tyto síly podporovala. Přináší přehled základních přístupů ke kreativnímu a kulturnímu průmyslu (potažmo kreativní ekonomii) a zaměřují se na jejich možnost aplikace těchto modelů v Kanadském kontextu.
<i>Dostupnost</i>	http://ccarts.ca/en/advocacy/publications/documents/CREATIVEECONOMYentiredocument_000.pdf
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Go, Culture, Go!
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 32/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Článek se zabývá nástupem nového ministra kultury, médií a sportu, kterým se v roce 2007 stal ve vládě premiéra Browna James Purnell. Autor zejména na základě Purnellova projevu popisuje změny britského kulturního systému a další vize směřování kulturního sektoru realizované prostřednictvím pyramidální kulturní politiky.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/32/go-culture-go
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	I v kulturní politice musí být systém. Rozhovor s Rodem Fischerem.
<i>Autor</i>	Škochová, Olga
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 4/2008
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek - rozhovor
<i>Rok vydání</i>	2008
<i>Anotace</i>	Jedná se o záznam rozhovoru se zakladatelem a ředitelem organizace International Intelligence on Culture a odborníkem na kulturní politiku Rodem Fischerem, účastníkem semináře na téma kulturního a kreativního průmyslu pořádaného Institutem umění. Rozhovor je zaměřen zejména na toto téma, ale také se dotýká problematiky kulturní diverzity a možnosti vzdělávání v kulturním managementu a kulturní politice.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2008/4/i-v-kulturni-politice-musi-byt-system
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Inovace, nebo kreativita?
<i>Autor</i>	Giboda, Michal
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Ateliér, 3.5. 2007, r.20, č. 9, s.2
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Autor se zaměřuje na rozdíly v chápání pojmů kreativita a inovace zejména v souvislosti s termínem kreativní a kulturní průmysl a jeho vymezením Evropskou komisí. Dále se zabývá měnícím se postavením a funkcí umělce ve společnosti, kterého přestává živit pouze umění, ale také průmysl a dalším možným vývojem za hranice současné znalostní společnosti. Za podstatné autor považuje schopnost propojování poznatků, jistou míru multidisciplinarity a lidskou kreativitu, kterou nelze nahradit technologií.
<i>Dostupnost</i>	http://www.czechdesign.cz/index.php?status=c&clanek=1349&lang=1
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007–2013
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Ministerstvo kultury ČR
<i>Typ materiálu</i>	Koncepční materiál
<i>Rok vydání</i>	2006
<i>Anotace</i>	V rámci Koncepce byly definovány základní pojmy a význam umění: vytváří naše kulturní dědictví, spolu s kulturou je nedílnou součástí trvale udržitelného rozvoje a podmínek stability společnosti, je ekonomickým faktorem, nástrojem zahraniční politiky státu a indikátorem kvality demokracie a občanské společnosti. Koncepce zahrnuje analýzu vývoje oblasti umění po roce 1990, vyhodnocení stávajících programů MK ČR, SWOT analýzu a konkrétní úkoly, které byly stanoveny pro dané období a které směřují k: posílení prezentace českého umění v zahraničí a mezinárodní spolupráce, zachování a rozvoji umělecké různorodosti s důrazem na podporu kreativity a s ohledem na vyvažování vlivů konzumní společnosti, zajištění dostupnosti umění pro občana (rovný přístup), posilování infrastruktury včetně investiční podpory kulturních institucí.
<i>Dostupnost</i>	http://www.divadlo.cz/koncepceumeni/ , www.koncepceumeni.cz
<i>Poznámky</i>	Materiál vznikl pod vedením Divadelního ústavu ve spolupráci s ProCulture – výzkumným, informačním a vzdělávacím centrem pro umění a kulturu jakožto obsahovým garantem projektu a připravován byl z pověření Odboru umění a knihoven Ministerstva kultury

<i>Název</i>	Koncepce rozvoje výzkumu a vývoje v resortu Ministerstva kultury na léta 2004 – 2008
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Ministerstvo kultury ČR
<i>Typ materiálu</i>	Koncepční materiál
<i>Rok vydání</i>	2004
<i>Anotace</i>	Koncepční materiál, zaměřený na rozvoj výzkumu a vývoje v působnosti Ministerstva kultury na léta 2004-2008 střednědobého dosahu. Výzkum a vývoj v oblasti kultury si klade za cíl vytvářet společenské předpoklady pro zachování, ochranu, konzervaci a prezentaci kulturního dědictví v širším smyslu. Materiál dále vymezuje priority a cíle výzkumu a vývoje, principy koncepce výzkumu a vývoje a jeho strategické nástroje. Důraz je kladen především na aplikovatelnost získaných výstupů.
<i>Dostupnost</i>	http://www.proculture.cz/knihovna/
<i>Poznámky</i>	Materiál se předložil na základě usnesení vlády ČR ze dne 7. ledna 2004 č.5 k Národní politice výzkumu a vývoje v ČR na léta 2004-2008

<i>Název</i>	Kulturní a kreativní průmysl
<i>Autor</i>	Smolíková, Marta
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	
<i>Typ materiálu</i>	prezentace
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Úvodní prezentace semináře se zaměřila na stav a vývoj kultury v České republice, problematiku financování, ekonomické ukazatele a absenci tvorby koncepcí rozvoje kultury a umění. Přináší také srovnání se strategiemi Evropské unie v této oblasti. Ukazuje na možnosti sektoru kultury a umění pozitivně ovlivňovat ekonomiku státu.
<i>Dostupnost</i>	www.institutumeni.cz/res/data/005/000668.ppt
<i>Poznámky</i>	Prezentace se uskutečnila v rámci semináře na téma kulturního a kreativního semináře, který se konal 30. 11. 2007 v Praze.

<i>Název</i>	Management umění
<i>Autor</i>	Marta Smolíková (ed.)
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	
<i>Typ materiálu</i>	sborník
<i>Rok vydání</i>	2008
<i>Anotace</i>	Publikace shrnuje texty od osmi autorů, kteří se na zabývají například tématy potenciálu a trendů v managementu umění, kulturní politikou, projektem a projektovým cyklem, fundraisingem uměleckých projektů, pravidly úspěšného fundraisingu v oblasti umění. Do publikace přispěli kromě jiného také mezinárodní odborníci v oblasti managementu umění a kulturní politiky Michael Kaiser a Milena Dragičević Šešič.
<i>Dostupnost</i>	
<i>Poznámky</i>	Publikace vznikla jako jeden z výstupů projektu Management umění - příprava a ověření zavedení předmětu "umělecký management" pro studenty, pedagogy a lektory VŠUP, který byl podpořen Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem ČR a rozpočtem hlavního města Prahy.

Název	Meziresortní koncepce aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do r. 2015
Autor	
Vydavatel/Periodikum	Ministerstvo kultury ČR
Typ materiálu	Koncepční materiál
Rok vydání	Září 2008
Anotace	<p>Koncepce je zaměřena na identifikaci priorit a strategických směrů rozvoje aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity, na identifikaci výsledků v této specifické oblasti výzkumu a vývoje a na identifikaci nástrojů pro využitelnost či kapitalizaci těchto výsledků v praxi, tj. zejména pro potřeby kultury, státní správy, samosprávy, vzdělávání, služeb, obchodu, průmyslu apod., zejména pro zabezpečení správy a využití kulturního dědictví ČR na úrovni současných evropských standardů a pro zachování a rozvíjení národní integrity a národních specifik ve 21. století. Hlavním cílem předkládané koncepce a z ní vycházejícího programu výzkumu a vývoje je přispět k tomu, aby veřejné prostředky investované do aplikovaného výzkumu a vývoje v oblasti národní a kulturní identity přinášely konkrétní ekonomický či jiný společenský přínos z jejich realizace. Koncepce bude implementována prostřednictvím čtyř tematických priorit: 1) Kulturní dědictví a národní identita, 2) Historie a multikulturní společnost, 3) Technologie, postupy a materiály a 4) Prostředí pro rozvoj umění a uchování kulturního dědictví. Inspirací pro koncepci byl mj. britský program Kapitalizace kulturního majetku, zaměřený na podporu interdisciplinárního výzkumu kulturního dědictví, budování partnerství mezi výzkumnou sférou, galeriemi, muzejními institucemi a soukromým sektorem za účelem řešení ekonomických a sociálních otázek, týkajících se regenerace, cestovního ruchu a kulturního dědictví.</p>
Dostupnost	http://www.mkcr.cz/cz/vyzkum-a-vyvoj/meziresortni-koncepce-aplikovaneho-vyzkumu-a-vyvoje-narodni-kulturni-identity-do-roku-2015-6636/
Poznámky	Meziresortní koncepci aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity do roku 2015 byla Vládou ČR usnesením č. 1525 schválena dne 1. prosince 2008. Koncepci zpracovala na základě zakázky malého rozsahu Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s.r.o.

<i>Název</i>	Podkladová studie ke Státní kulturní politice na léta 2009 – 2014, Filozofická fakulta, Katedra kulturologie, Ministerstvo kultury ČR, 2007
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Filozofická fakulta, Katedra kulturologie, Ministerstvo kultury ČR
<i>Typ materiálu</i>	Podkladová studie
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Materiál obsahuje podklady pro zpracování principů státní kulturní politiky České republiky na léta 2008 –2014. Zabývá se vymezením obsahu pojmu kultura, globálními tendencemi vývoje a významem kultury pro ekonomický a sociální rozvoje. Jeho součástí je rovněž analýza současného stavu, včetně analýzy silných a slabých stránek (SWOT) a formulace dalších strategií pro tuto oblast.
<i>Dostupnost</i>	http://www.mkcr.cz/assets/priprava-kulturni-politiky/iv.priloha.doc
<i>Poznámky</i>	Materiál zpracovala Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra teorie kultury (kulturologie). Některé dílčí části materiálu (Dokumenty a předpisy a Finanční zdroje) byly zpracovány na základě podkladů z Ministerstva kultury a Národního informačního a poradenského střediska, část týkající se situace v České republice zpracoval Institut umění – Divadelní ústav. Členy pracovního týmu byli vedle zástupců uvedených institucí také nezávislí experti. První verze materiálu byla projednána na schůzce pracovního týmu pro přípravu Kulturní politiky dne 3.10.2007.

<i>Název</i>	Proč podporovat kulturu? Je to ekonomicky výhodné
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 37/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	První část seriálu popisující ideová východiska kulturní politiky posledních 20. let zaměřená na ekonomické dopady umění a kultury. Základním textem pro tuto problematiku je publikace Johna Myerscougha <i>The Economic Importace of the Arts in Britain</i> z roku 1988. V článku je dále popisován zákaznický efekt, dopady kultury a umění na cestovní ruch a tvorbu pracovních míst a provázanost mezi nekomerční a komerční sférou umění a navazujícími odvětvími.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/37/proc-podporovat-kulturu-je-to-ekonomicky-vyhodne
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Proč podporovat kulturu? Je užitečná
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 38/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Druhá část seriálu popisující ideová východiska kulturní politiky posledních 20. let zaměřená na sociální dopady umění a kultury na společnost. Základním textem pro tuto problematiku je <i>Use or Ornament? The social Impact of participation in the art</i> z roku 1997, jehož autorem je François Matarass. Jedná se o závěry studia a terénního výzkumu popisující pozitivní dopady kultury na osobnostní rozvoj jedinců, sociální soudržnost, místní identitu, zvyšování komunitních kapacit, kreativitu a zdraví a obecné blaho.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/38/proc-podporovat-kulturu-je-uzitecna
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Proč podporovat kulturu? Je krásná
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 39/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Třetí část seriálu popisující ideová východiska kulturní politiky posledních 20. let zaměřená na argumentaci postavenou na imanentních hodnotách kultury, tedy kultury jako základní potřeby člověka. Základním textem pro tuto problematiku je <i>Capturing Cultural Value / How culture has become a tool of government policy</i> z roku 2004, jehož autorem je John Holden. Jedná se o snahu nalézt jazyk, kterým je možné o těchto hodnotách kultury mluvit a jež je možno používat i v oblasti veřejné politiky. Zároveň se také pokouší uvést prvotní (imanentní) a vedlejší (instrumentální – sociální a ekonomické) hodnoty kultury do souladu a ocenit přínosy v jejich komplexnosti.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/39/proc-podporovat-kulturu
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Sborník statí o kultuře 1998 - 2003
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Ministerstvo kultury ČR
<i>Typ materiálu</i>	Sborník
<i>Rok vydání</i>	Květen 2004
<i>Anotace</i>	Materiál navazuje na předchozí Ministerstvem kultury vydaný sborník, zároveň ovšem reflektuje vývoj a změny v oblasti kultury a také veřejné správy, zejména její decentralizace. Jednotlivé texty jsou zhodnocením činnosti a stavu v různých oblastech kultury a na úrovni Ministerstva kultury české republiky a to z pohledu jednotlivých odborů (odbor památkové péče, odbor muzeí a galerií, koordinační centrum vědy a výzkumu, odbor umění a knihoven, odbor legislativní a právní, odbor hromadných sdělovacích prostředků, odbor zahraniční, samostatné odd. autorského práva, odbor ekonomický, UNESCO, samostatné odd. správy státních fondů, odbor regionální a národnostní kultury). Dalším pohledem bylo zhodnocení situace z pohledů nově vzniklých krajů. Pro zajištění diverzifikace pohledů na naši kulturu byly osloveny i nevládní neziskové organizace – umělecké svazy, asociace v profesionální i amatérské umělecké sféře a významné kulturní instituce.
<i>Dostupnost</i>	http://www.mker.cz/article.php?id=1090 , http://www.proculture.cz/knihovna/
<i>Poznámky</i>	Předchozí sborník statí o kultuře po roce 1989 vydalo Ministerstvo kultury ČR v dubnu roku 1999.

<i>Název</i>	Statistika kultury 2007 (tzv. "modrý sešit")
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS)
<i>Typ materiálu</i>	Statistika
<i>Rok vydání</i>	2008
<i>Anotace</i>	Obsahuje základní statistické údaje o kultuře za rok 2007. Předmětem šetření jsou základní údaje a ukazatele o: audiovizuálních dílech, divadlech, galeriích (muzea výtvarných umění), muzeích a památnících, hudebních souborech, hvězdárnách, planetáriích a astronomických pozorovatelnách, knihovnách, kulturních domech, neperiodických publikacích, památkových objektech, periodickém tisku a výstavní činnosti.
<i>Dostupnost</i>	http://www.nipos-mk.cz/statistika/default.asp?id=54
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Ministerstvo kultury ČR
<i>Typ materiálu</i>	Koncepční materiál
<i>Rok vydání</i>	2008
<i>Anotace</i>	Státní kulturní politika vymezuje vize, strategické cíle, úkoly a opatření v souvislosti s aktuálními postoji ke kultuře jako významnému sektoru hospodářského života, v podpoře rozvoje kreativity a inovace, a v roli kultury jako fenoménu mezinárodní spolupráce.
<i>Dostupnost</i>	http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/
<i>Poznámky</i>	Dokument byl schválen vládou České republiky dne 19. listopadu 2008.

<i>Název</i>	Staying Ahead. The Economic Performance of the UK's Creative Industries
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	The Work Foundation (2007)
<i>Typ materiálu</i>	Zpráva
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Zpráva se zabývá hodnotou prosperujících kreativních průmyslů pro Britskou ekonomiku, která je nyní srovnatelná se sektorem finančnictví. Zároveň ovšem poukazuje na nezbytnost pečlivě zvolené kulturní politiky a její implementace, cílených veřejných investic a podpůrných institucionálních staveb, bez kterých by příval kreativních hodnot komercializace mohl začít zpomalovat. .
<i>Dostupnost</i>	http://www.theworkfoundation.com/research/publications/publicationdetail.aspx?oItemId=176
<i>Poznámky</i>	Ke stažení je k dispozici první kapitola zprávy.

<i>Název</i>	The „Creative sector“ - an engine for diversity, growth and jobs in Europe
<i>Autor</i>	Wiesand, Andrea a Söndermann, Michael
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	European Cultural Foundation
<i>Typ materiálu</i>	článek
<i>Rok vydání</i>	2005
<i>Anotace</i>	Materiál se zabývá otázkou, jak umění a kulturní /mediální průmysly mohou přispět k naplnění hlavního cíle „Růst a zaměstnanost (<i>Growth and Employment</i>)“ obnoveného Lisabonského programu Evropského společenství (červenec 2005). Definuje vymezení kreativního sektoru z evropské perspektivy, uvádí celkový přehled posledních výzkumných zjištění a diskusí a mimo to také některé závěry, které mohou sloužit pro další postup.
<i>Dostupnost</i>	http://www.proculture.cz/knihovna/
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	The Economic Significance of the Cultural and Creative Industries in Swindon
<i>Autor</i>	Mercer, Colin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Swindon Borough Council
<i>Typ materiálu</i>	Podklady k prezentaci
<i>Rok vydání</i>	Prosinec 2002
<i>Anotace</i>	Zpráva kromě britských definic kreativního průmyslu přináší rovněž analýzu situace v této lokalitě z hlediska zaměstnanosti, silných a slabých stránek a navrhuje možné strategie, jak se stát kreativním městem. Součástí zprávy je také řada grafů a ukazatelů, přinášející údaje o změnách v této lokalitě po aplikaci některých doporučení. Výzkumná zpráva vyhodnocuje povahu a význam kulturních a kreativních průmyslů ve Swindonu a jejich strategický význam pro kreativní ekonomiku na straně jedné a regeneraci lokality jako takové na straně druhé.
<i>Dostupnost</i>	
<i>Poznámky</i>	Podklady k přednášce na konferenci Creative Cities v Praze (prosinec 2008'). Zpráva byla připravena jako podklad pro ekonomickou strategii pro místní úřad ve Swindonu.

<i>Název</i>	The Economy of Culture (2006)
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	European Commission Directorate-General for Education and Culture
<i>Typ materiálu</i>	Ekonomická studie
<i>Rok vydání</i>	2006
<i>Anotace</i>	Jedná se o první studii zaměřenou na ekonomiku kultury na úrovni Evropy. Ukazuje na důležitost kulturního sektoru pro ekonomický a sociální rozvoj Evropské unie a zabývá se jeho přímými i nepřímými vlivy na společnost. Uvádí jednotlivé ekonomické ukazatele týkající se podílu na HDP, vlivu na zaměstnanost a tvorbu nových pracovních míst, souvislosti s dalším rozvojem regionu a jeho atraktivitou pro cestovní ruch.
<i>Dostupnost</i>	http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc873_en.htm
<i>Poznámky</i>	studie připravená KEA European Affairs ve spolupráci s Media Group a MKW GmbH pro Evropskou komisi

<i>Název</i>	The Evolving Creative Industries: from original assumptions to contemporary interpretations
<i>Autor</i>	Cunningham, Stuart
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	
<i>Typ materiálu</i>	přepis přednášky v QUT Brisbane, 2003
<i>Rok vydání</i>	2003
<i>Anotace</i>	Autor svoji přednášku zaměřil na téma kreativního průmyslu. Zabýval původem a evolucí tohoto pojmu, definicí DCMS (The Department of Culture, Media and Sport) ve Velké Británii a další interpretací a vývojem pojmu ve světě. Pozornost zaměřil rovněž na možnosti výzkumu této problematiky a používání tohoto pojmu a využitím těchto poznatků v rámci tvorby kulturních politik.
<i>Dostupnost</i>	http://eprints.qut.edu.au/4391/1/4391_1.pdf
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	The Rise of the Creative Class
<i>Autor</i>	Richard Florida
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Washington Monthly
<i>Typ materiálu</i>	článek
<i>Rok vydání</i>	květen 2002
<i>Anotace</i>	Autor se zabývá problematikou možností měření kreativity prostřednictvím souborů kreativních indexů. Součástí jsou rovněž srovnání zkoumaných měst v USA a jejich žebříčky sestavené na základě dosažených hodnot v těchto ukazatelích zvláště za jednotlivé typy měst podle počtu jejich obyvatel. Pozornost je rovněž věnována možnostem, jak podporovat kreativitu v lokalitě s přihlédnutím k velikosti sídla.
<i>Dostupnost</i>	http://www.washingtonmonthly.com/features/2001/0205.florida.html , http://creativeclass.com/
<i>Poznámky</i>	Článek je adaptován z knihy The Rise of the Creative Class: and How Its Transforming Work z roku 2002

<i>Název</i>	The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom
<i>Autor</i>	Benkler, Yochai
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	Yale University Press
<i>Typ materiálu</i>	článek
<i>Rok vydání</i>	2006
<i>Anotace</i>	Autor se zabývá fenoménem sociální produkce, motivací k tomuto typu jednání, podmínkami, za kterých ji lze realizovat a organizačními formami, dále transakčními náklady a efektivitou, vznikem a vývojem sociální produkce v prostředí digitální sítě a vzájemným vztahem sociální produkce a na trhu založeném obchodování.
<i>Dostupnost</i>	http://www.congo-education.net/wealth-of-networks/ch-04.htm
<i>Poznámky</i>	Článek je adaptován z knihy The Rise of the Creative Class: and How Its Transforming Work z roku 2002

<i>Název</i>	Umění s vrstvou make-upu
<i>Autor</i>	Cikánek, Martin
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 kulturní týdeník číslo 30/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Komentář se zaměřuje na bilanci přínosů kulturní politiky ve Velké Británii za období vlády Tonyho Blaira. Pozitivně je hodnoceno zejména zúročení investic vložených do umění a kultury, zmíněny jsou ovšem i kritické názory Johna Tusa, respektované osobnosti britského kulturního života a ředitele komplexu Barbican. Ten kritizuje zejména byrokracii spojenou s výzkumem kultury, přidělování dotací a posuzování různých kritérií sociálního a ekonomického rázu. Rovněž naráží na to, že dotovaná polovina kulturního sektoru slouží jako výzkumná laboratoř a líheň talentů pro komerční a nedotovanou, zato velmi prosperující sféru zábavy.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/30/umeni-s-vrstvou-make-upu
<i>Poznámky</i>	

<i>Název</i>	Understanding Creative Industries. Cultural statistics for public-policy making
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	UNESCO – Culture
<i>Typ materiálu</i>	Článek
<i>Rok vydání</i>	březen 2006
<i>Anotace</i>	<p>Materiál byl připraven, aby poukázal na důležitost statistiky v oblasti kultury a roli UNESCO jako toho, kdo rozvíjí standardy metodologie, které mohou být přijímány a upřesňovány v mnoha zemích a mohou pomáhat poskytovat veřejné státní správě informace, které potřebuje při tvorbě cílených politik, které podporují kulturní sektor.</p> <p>Materiál je rozdělen do tří částí. V první přináší definice kreativního a kulturního průmyslu, v druhé se věnuje mezinárodním studiím a roli UNESCO v nich a ve třetí se zaměřuje na národní statistiky kultury a vývoj mapování této oblasti.</p>
<i>Dostupnost</i>	http://portal.unesco.org/culture/en/files/30297/11942616973cultural_stat_EN.pdf/cultural_stat_EN.pdf
<i>Poznámky</i>	Dokument zpracoval Global Alliance team na počátku roku 2006 pro UNESCO

<i>Název</i>	Vstupní analýza současných vazeb trhu práce se sektorem kultura a definování výchozích předpokladů pro strategické plánování zaměstnanosti v tomto sektoru (MPSV)
<i>Autor</i>	
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	řešitel Institut umění - Divadelní ústav
<i>Typ materiálu</i>	závěrečná zpráva
<i>Rok vydání</i>	prosinec 2007
<i>Anotace</i>	Materiál obsahuje analýzu pracovního potenciálu sektoru kultury a jeho vazeb na český trh práce, která je zaměřena na hodnocení socioekonomického postavení sektoru kultury v české ekonomice. Cílem analýzy bylo identifikovat faktorů, které ovlivňují rozhodování zaměstnavatelů a zaměstnanců, jakož i celkové možnosti tohoto sektoru.
<i>Dostupnost</i>	http://www.esfcr.cz/uploads/procurements/807/TRH_PRACE_zaver_4.pdf
<i>Poznámky</i>	Zadavatelem projektu bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí, zpracovatelem projektu potom Institut umění – Divadelní ústav ve spolupráci s EUPC s.r.o. a Otevřenou společností o.p.s./ProCulture

<i>Název</i>	What´s cultural about the creative industries
<i>Autor</i>	Galloway, Susan a Dunlop, Stewart
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	
<i>Typ materiálu</i>	článek
<i>Rok vydání</i>	
<i>Anotace</i>	Článek je příspěvkem k problematice kreativního průmyslu, termínu, jež je nejen britskými politiky používán v různých významech a zaměnitelně. Autoři se pokouší prozkoumat rozdíly mezi základními pojetími kreativního průmyslu a vlivy, které je formulovaly. Více se rovněž zaměřují na pojem kreativita, duševní vlastnictví, symbolický majetek a význam a užitná hodnota.
<i>Dostupnost</i>	http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/events/lisbon07/papers/Galloway.pdf
<i>Poznámky</i>	S. Galloway pracuje v Centre for Cultural Policy Research, University of Glasgow, Glasgow, Scotland a S. Dunlop potom Fraser of Allander Institute, University of Strathclyde, Glasgow, Scotland.

<i>Název</i>	Zaklínadla v kulturní politice
<i>Autor</i>	Dohnalová, Lenka
<i>Vydavatel/Periodikum</i>	A2 číslo 35/2007
<i>Typ materiálu</i>	Novinový článek
<i>Rok vydání</i>	2007
<i>Anotace</i>	Autorka se zamýšlí nad problémem pojmosloví a nadužívání některých termínů, které jsou v oblasti kultury používány nejen v souvislosti grantovými žádostmi, dále individualitou tvůrce a jeho specifickým dílem na straně jedné a tlakem po homogenizaci pojmů na straně druhé.
<i>Dostupnost</i>	http://www.advojka.cz/archiv/2007/35/zaklinadla-v-kulturni-politice
<i>Poznámky</i>	